

VÄNERSBORGS SÖNERS
GILLES

ÅRSSKRIFT
1942

Elfte årgången

VÄNERSBORG
C. W. CARLSSONS EFTR. BOKTRYCKERI
1942

Robert Stiberg.

In memoriam.

I början av försommaren 1941 dog Robert Stiberg, den gamle trogne vänersborgaren — eller vänersborgspoiken, såsom han helst själv ville kallas — vid en ålder av i det närmaste 73 år.

Bland dem, som på grund av trofast glädje till hembygden förtjänat att bli föremål för en utförligare runa i denna årskrift, är han utan tvivel en av de allra främsta. Och om den företeelse, som numera kallas propaganda, varit erkänd vid den tid, då han började sin bana, skulle han säkerligen blivit ansedd som den obestridde mästaren i propaganda för Västergötland och i synnerhet för födelsestaden Vänersborg.

Då detta var ett bland de mest framträdande dragen i hans sympatiska karaktär, må denna sida främst närmare belysas.

Robert disputerade gärna, med sin kraftiga bevisföring och sin fördelaktiga, något bullrande röst, mot representanter för andra landskap, och råkade någon östgöte komma inom räckhåll, brukade han till exempel fråga, om denne kunde nämna några framstående män, som varit östgötar. Om då den

andre, såsom ofta blev fallet, började med Birger Jarl, ingrep Robert genast: "Ja, han var verkligen född i Östergötland, men var lät han sig begrava? Jo, i Varnhem i Västergötland, och varför? Jo, ser du, det ansågs som *finare*" etc. Om skåningar kommo med stora later, avspisade han dem med det påpekandet, att de inte ens varit "landsmän med vår store konung Gustav II Adolf". Hans favoriter bland våra berömda fältherrar voro naturligtvis västgötarna Lennart Torstensson och Georg von Döbeln, segraren vid Jutas — som en gång var överstelöjtnant vid Västgöta-Dals regemente — särskilt den förre, som därtill hade den förtjänsten att vara född i Vänersborgstrakten (på gården Forstena), och sällan har jag sett honom så glad som då han på ålderdomen fick höra, att historieforskningen numera lär börja luta åt den uppfattningen, att även Magnus Stenbock — som var den tredje av hans heroer — var västgöte. Och vederhäftiga personer ha intygat, att då Robert var läroverkslärare i Varberg och på examen en gång frågade en av piltarna, om han kunde nämna någon annan märklig svensk stad än Stockholm och Göteborg, svarade denne: Vänersborg — och det med en raskhet, som visade, att faktum var inlärt förut (antagligen i ett anfall av lärarens lokalpatriotiska skämtlynn).

Härav torde även framskymta, att Robert var starkt historiskt intresserad, beundrade "mandom, mod och morske män" och var djupt gripen av våra stora minnen. Med denna sin historiska läggning förenade han givetvis ett livligt politiskt intresse, och då unionskonflikten med Norge var i gång redan vid den tid, då han var student, blev han med åren och i vida kretsar känd och erkänd som en värtalig fördömare av unionsbrottet.

Men det är bäst att jag tar sakerna i historisk ordning, ty det blir alltid redigare.

Min första närmare bekantskap med Robert stiftades redan,

när han satt i fjärde klassen i högre allmänna läroverket och jag i övre sjätte. Ehuru han var en intelligent och skötsam skolläro-
gosse, kunde han aldrig bli den utomordentligt stränge latin-
läro-aren till lags, utan denne grälade ideligen just på honom.
Det beslöts därför, att han skulle få en informator i latin, och
jag blev den utsedde. Vi läste flitigt och ordentligt, men det
hjälpde inte, ty magistern grälade lika oförtrutet. Saken ur-
artade till ett verkligt lidande för oss båda, och den enda
trösten var, att Robert dock alltid "fick betyg", d. v. s. blev
godkänd i ämnet vid terminernas slut.

Först flera år därefter fingo vi förklaringen. Roberts far var
i grund och botten en välvillig och godhjärtad man men i sitt
uppträdande sträng och befallande. Han var dessutom ett
ganska stort original, gymnastikmänniska, affärsman, vinter-
badare och mångfrestare och hade den då för tiden ganska
vanliga pedagogiska uppfattningen, att pojkar, "för att bli
folk", skulle tuktas, stukas och förödmjukas. Han var god
vän med latinläro-aren och hade gjort denne avsevärda tjänster,
dock på det uttryckliga villkoret, att han skulle "hålla bra
efter sonen Robert". Och detta villkor uppfyllde han mycket
samvetsgrannt. Att slutbetygen dock blevo goda, berodde på
att han eljest var en strängt rättvis magister.

Emellertid förde detta lidande oss allt närmare ihop och
ledde till ett verkligt fostbrödraförbund, såsom det ibland
uppstår mellan en äldre och en yngre kamrat i skollåldern. Vi
voro ständigt tillsammans och sysslade med högtsträvande
idéer och planer. Bland annat höllo vi ett skarpt öga på
mindervärdiga individer i skolan och samhället, och de, som
"inte stodo rycken", såsom det hette, uppfördes på en så kal-
lad svart lista. När vi fingo höra något sämre drag av någon
(av högfärd, snålhet, skrytsamhet, "tykenhet" o. s. v.), nic-
kade vi förnumstigt åt varandra, vilket skulle betyda: "Den
där, den kommer snart upp på listan".

När Robert tagit studentexamen, följde han mig till Uppsala, vi studerade båda levande språk, bodde tillsammans i dublett och hade på det hela taget en ljuvlig tid. Robert blev snart känd inom studentvärlden genom sin präktiga sångröst och populär genom sitt oförbränneliga och medryckande goda humör, som han tydligen ärvt efter modern. På grund av sjuklighet under skoltiden var han visserligen absolutist — vilket på den tiden var föga vanligt — men ändå den gladaste bland de glada i vårt Vänersborgskotteri (som i övrigt bestod av Swedborgarna, Johan Weinberg, Karl Norén, Axel Zetterblad och Klas Lilje).

Hans sångbegåvning var av mera ovanligt slag på grund såväl av den praktfulla stämman (baryton) som av det livliga och dramatiskt betonade framförandet. Under bekymmersamma stunder för kotteriet sjöng han för oss den vackra, italienska sången "Jag ville dö" (Vorrei morir), men vid andra tillfällen blev det mest stycken ur kända operor, särskilt den s. k. katalogarian ur Mozarts "Don Juan".

Han gjorde raskt och bra från sig studierna, och när jag flyttat till Stockholm som extralärare och han där gick provår, hade vi den turen att åter få vara tillsammans under ett helt år. Därpå skildes våra vägar, och vi träffades endast då och då, när lyckan var god.

Som lärare i Varberg hade Robert mycken framgång, men lönen var på den tiden endast 1.800 kronor om året, och han hade rätt så stora anspråk på livet, medfödda och utvecklade genom en egendomlig tilldragelse, som jag här nödgas berättat. Under senare delen av Uppsalavistelsen förvärrades hans sjukdom, så att operation blev nödvändig. Denna skedde i vår dublett på våra två sammanställda skrivbord med en madrass över. Operationen, som gick bra, utfördes av den utomordentligt skicklige västgöten, doktor Ivar Lundberg, även han f. d. lärjunge vid läroverket i Vänersborg. När

emellertid allt — efter en tids ytterst smärtsam efterbehandling — var klart, sade doktorn till sin patient: "Ja, nu har jag bara att säga en sak, som kan synas egendomlig, men som är det enda, som jag kan tillråda en f. d. tuberkulospatient, och det är, att om ni vill leva, så blir det att leva högt". Detta budskap mottog Robert utan motvilja och utvecklade sig så småningom till en verklig kännare av det kulinariskt goda, dock med stark dragning till den förträffliga husmanskost, som hans sakkunniga moder hade vant honom vid. Så t. ex. brukade han fortfarande, långt fram i tiden, dagen efter större festligheter förpläga sig med lingon och mjölk såsom huvudrätt. I varje fall blev han med tiden, från att ha varit en smal och blek yngling, en "all round" man med en passande korpulens och levde, som sagt, till en rätt så hög ålder.

Men att leva på aderton hundra kronor och därav även betala en del studieskulder blev ett olösligt problem. Efter att ha tjänstgjort som extralärare i Varberg i hela 8 år tog han sitt parti, sade farväl till skolans värld — dock utan att någonsin förlora intresset för densamma — och övergick till livförsäkringsbranschen. Därifrån hade nämligen anbud tidigt utgått, enär man förstod, att hans populära sätt och uppträdande skulle göra honom till en särdeles lyckad försäkringsman. Efter de första svåra åren på denna vanskliga bana lockades han från det ena bolaget till det andra och stannade till slut hos "Thule", där han gjorde sin egentliga livsgärning. Han avancerade raskt till generalagent för Göteborg med en stor del av Västergötland och blev där även riks-försäkringsanstaltens ombud.

Vid sidan av det dagliga arbetet överraskade nu han, som aldrig varit någon räknemästare i smått, med att visa prov på finansiella vyer av större räckvidd, som särskilt torde ha kommit hans bolag väl till pass. Men som ett bevis på hans

goda och i grunden mycket veka hjärta kan nämnas, att det om honom sades, att han aldrig var så glad som när han fick betala ut en livförsäkring till någon fattig änka.

Han bodde under sommarmånaderna i sin vackra villa vid Gottskär på Västkusten, där hans och hans makas gästfrihet var storartad och hans älskvärda egenskaper kommo till sin fulla rätt. Ingen kunde vara så trevlig som han, och med tiden blev han också en av de mest bekanta personerna i den stora staden Göteborg. Han titulerades uttryckligen av sitt bolag som direktör men kallades allmänt "Doktor Stiberg".

Han hade med ett ord gjort sin lycka och till arbetsfält fått det för honom oändligt kära Västergötland, och där dog han till sorg och saknad för ett alldeles ovanligt stort antal uppriktiga vänner.

Skulle jag som opartisk skildrare tala något om hans svaga sidor, så utmynnade de i en osedvanlig kallsinnighet i fråga om pengar, och aldrig har jag sett en person sitta i ett spelparti och förlora med det upphöjda lugn, som därvid var honom eget — vilket, som bekant, är en provosten även för de mest storslagna andar.

I övrigt finner jag intet annat att nämna än den hos en del folk härskande föreställningen, att han skulle varit högdragen över sina framgångar. Ingenting kunde vara oriktigare, men jag inser detta missförstånd på grund av det yttre sken av högdragenhet, som utgick från hans distingerade uppsyn — "min klassiska profil" brukade han skämtsamt säga — med den eviga pincenén dinglande på näsan framför den förnämnt närsynta blicken. Det enda jag eljest kan i det avseendet medge var, att han alltifrån ungdomen behöll en viss aristokratisk syn på människorna och tingen, som livets erfarenheter inte voro ägnade att förmildra. Han hade så att säga för mänsklig låghet och lumpenhet ännu kvar ungdomens förut omtalade "svarta lista".

Robert Stibergs starkaste sida var hans öppna, livsbejakande gosselynne; hans vackraste sidor voro hans trofasthet i vänskap och hans kärlek till fosterbygden.

Skulle man i största korthet karakterisera honom, så var han den gamle men evigt unge studenten, som levde god och glad, så länge han levde.

ALFRED NORDFELT.

Anteckningar om stadsfältskärer, stadsläkare och apotekare i Vänersborg under 1600- och 1700-talen.

Uppgifter om stadsfältskärer och stadsläkare, som i äldre tider varit anställda i Vänersborg, återfinnas i de samlingar av biografier över i Sverige verksamma läkare, som tid efter annan blivit från trycket utgivna. Dessa samlingar äro följande: Den av J. F. Sacklén 1822—1824 utgivna Sveriges Läkare-historia ifrån konung Gustaf I:s till närvarande tid med supplement 1835 samt ytterligare supplement 1853, det senare utgivet av A. H. Wistrand. Även i den av Wistrand, A. J. Bruzelius och C. Edling 1872—1876 utgivna Andra följden av Sveriges Läkare-historia och i den av Bruzelius 1886—1901 utgivna Tredje följden av verket finner man en och annan kompletterande notis även om äldre tiders läkare.

I fråga om Vänersborgs stadsfältskärer, som ofta innan de kommo i stadens tjänst haft anställning som fältskärer — från början kallade regementsbarberare och senare benämnda regementskirurger — vid Västgöta-Dals regemente och dettas föregångare som truppförband i orten, finner man uppgifter i A. Noreen's Anteckningar om Kungl. Hallands regemente (f. d. Västgöta-Dahls) åren 1625—1910, tryckt 1911, med tilläggsblad 1912¹⁾.

¹⁾ Hos Carøe: Dansk-norsk-svenske Læger og Kirurger, Kbhvn 1912, har jag icke funnit någon notis om någon i Vänersborg anställd läkare.

Upplysningar om äldre tiders apotekare i Vänersborg har man att hämta ur den av A. Levertin, C. F. V. Schimmelpfennig och K. A. Ahlberg 1910—1927 utgivna Sveriges Apotekarehistoria från konung Gustaf I:s till närvarande tid, vilket verk ersätter såväl ett av J. F. Sacklén med samma titel 1833 utgivet verk som en av A. J. Bruzelius 1878—1881 utgiven Ny följd till sistnämnda verk.

*

Av här nedan meddelade uppgifter äro de flesta återgivna efter de nyss redovisade tryckta arbetena. Men till vad som stammar från dessa har kunnat läggas åtskilliga upplysningar, som hämtats från Vänersborgs domböcker och magistratsprotokoll, mantalslängder, kyrkoböcker och andra lokala handlingar. Det är dessa nya uppgifter, som motivera offentliggörandet av följande blygsamma anteckningar.

*

Stadsfältskärer och stadsläkare.

Redan i det gamla Brätte — Vänersborgs föregångare till år 1644 såsom stad vid den sydligaste Vänerviken — fanns en läkare bosatt. I Brättes mantalslängd för år 1624 påträffar man Mäster Påffuel Bolberer, d. v. s. Påvel barberare. Bardskärare eller barberare var ju i äldre tider yrkesbeteckningen för de läkekonstens utövare, som ej hade akademiska studier. Namnet — av tyskans Bart: sk ä g g — är ett minne från den tid, då dessa bardskärare huvudsakligen försörjde sig med rakning. De av dem, som fingo anställning vid krigsmakten, kallades sedermera fältskärer, och detta blev så småningom den allmänna yrkesbeteckningen.

Denne mäster Påvel är säkerligen identisk med rege-

mentsbarberaren vid Wilhelm von Saltzburgs regemente — sedermera kallat Västgöta-Dals och sist Hallands regemente — P å v e l M a t t s s o n, som nämnes i regementets rullor såsom barberare ännu 1638.

Om någon av de vid nämnda regemente, som brukade mönstras i Brätte och sedan i Vänersborg, efter mästern P å v e l anställda barberarna eller fältskärarna, varit bosatt i Vänersborg under stadens första årtionden, sedan Brätte under sitt nya namn återuppstått 1644, vet man ej. Men i Vänersborgs mantalslängd och även i dess dombok för år 1665 finner man omnämnd mästern T h i m o t h e u s M y l i u s. Denne var redan i början av år 1657 regementsbarberare vid regementet och var 1658 kommenderad till Pommern. Han var närvarande vid regementets mönstring i Vänersborg 1660 och erhöll avsked vid generalmönstringen 1672. I en underdånig ansökan från sistnämnda år kallar han sig "en fattig främling", som varit i tjänst vid ett västgötaregemente i 15 år och förut i kronans tjänst i 10 år. Han vigdes i Christinæ församling i Göteborg 1661 17/2 med Anna Lihnden.

Dessa uppgifter om mästern T h i m o t h e u s äro hämtade från Noreen. Att han efter avskedet från regementet var bosatt i Vänersborg, finner man av en notis i stadens dombok för år 1681. Han, som då kallades "feldtscherare", hade vid rådstuvurätten yrkat ansvar å borgaren Amund Barck för det denne kallat hans hustru för "ett jutheslaffz"¹⁾. Det gällde tydligen efterdyningar av det danska krigsfolkets vistelse i staden efter dess intagande av danskarna midsommardagen 1676. Många vänersborgshustrur kommo, såsom stadens dombok utvisar, från den tiden i dåligt rykte för alltför nära, ömma

¹⁾ Om ordets senare led se Rietz: Ordbok öfver svenska allmogespråket s. 620.

förbindelser med den danska soldatesken. Mäster Thimothæus finnes ej nämnd hos Sacklén eller hans efterföljare.

*

De läkare, som på denna tid funnos i Sverige, voro för det mesta tyskar. En stor del av dem förde en ambulerande tillvaro och reste från ort till annan för att erbjuda sina tjänster åt en mer eller mindre godtrogen allmänhet. Särskilt brukade de göra affärer vid de stora marknaderna. Den 11 december 1673, just vid tiden för Vänersborgs privilegierade höstmarknad, handlägges vid rådstuvurätten ett mål mellan "medicus Herr Heinrich Kleen och medicus Herr Heinrich Lemmich". Den senare skulle hava kallat Kleen för "en skälm och bernhytare", vilket senare var ett grovt skällsord med den ursprungliga betydelsen av "björnvaktare", väl närmast med tanke på de vid marknader förevisade, till allehanda konster dresserade björnarna. Lemmich hade också avlossat gevärsskott utanför Kleens logement och även i övrigt "braverat". Då en vänlig förlikning senare träffades i målet, kallas de båda doktorerna "occulister och bråcksnijdare".

*

I Vänersborgs födelse- och dopbok finnes vid ett dop år 1691 som fadder antecknad "feldscheraren mäster Zachris", och i stadens död- och begravningsbok för 1692 säges om en avliden, att han "dödde här under cour hos bardberaren mäster Zachris Drewitz". Denne fältskär — det är ovisst om han var stadsfältskär eller regementsfältskär eller båda — är okänd för Sacklén och Noreen.

*

Sacklén upptager ingen i Vänersborg av staden anställd läkare före år 1724 (Erik Bröms, se om denne nedan). Men i Vänersborgs dombok den 27 augusti 1696 omtalas stadsfältskären Georg Lybke, som även kallas Löbker och Ly-

becke r, vilket senare väl varit hans rätta namn. Han är upptagen som fältskär i Vänersborgs utgiftsstat för år 1699. Enligt stadens dombok för år 1708 inlade stadschirurgen mäs-
ter Georg Löbker en supplik angående en apotekaregesäll, som vore inkommen i staden, varav bemälte fältskär uti dess function præjudicierades. Apotekaregesällen hette Johan Hein-
rich Jostsson Wrede, och rätten beslöt att infordra hans för-
klaring. I domboken omtalas sedan endast, att skrifter växlats mellan parterna, utan att redogörelse lämnas för skrifternas innehåll. Sedan det den 4 april 1708 antecknats, att apoteka-
ren Wrede förbehållit sig att vid sin återkomst till Uddevalla, dit han ämnade resa, vidare få utföra sin talan mot fältskären Lybke, försvinner målet ur domboken. Enligt stadens utgifts-
stat för år 1705 hade mäster Georg i årslön 40 daler. Han förekommer i Vänersborgs mantalslängd för år 1710, dock med anteckningen "död", vilket visar att han avlidit före den på hösten 1709 förrättade mantalsskrivningen. Han omnäm-
nes varken hos Sacklén eller Noreen.

*

Den 2 augusti 1709 företräder inför borgmästare och råd i Vänersborg fältskären mäster Friedrich Widimeijer och anhåller att bliva antagen till stadsfältskär efter Georg Leubker, som med döden avgången är. Widimeijer utlovade att med all flit uppvakta den beställningen, som dess ämbete competerade. Han påpekar, att han bodde allenast en halv mil från staden, varför han obligerade sig att varje onsdag och lördag uppvakta i staden och vara tillstädes, och även däremellan, när någon av stadens invånare sände honom bud, ville han strax komma. Magistraten fann sig förnöjd med både hans person och hans conditioner, men saken skulle hemställas till Nådige Herr Barons och Landshövdingens approbation.

Widimeijer finnes icke omtalad hos Sacklén, men man träffar honom hos Noreen, där det säges, att han varit fältskärsgesäll vid regementet 1683—1710, och att han 1670 7/4 i Christinæ församling i Göteborg ingått gifte med jungfru Maria Larsdotter. I Vänersborgs dombok talas 1685 om hans hustru Ingeborg Håkansdotter och 1691 om makarnas son Friedrich. Antagligen hade han såsom regementsfältskär boställe i närheten av Vänersborg. 1686 uppträder han i en process i Vänersborg och säger sig vara landsman till den i staden boende tyske snickaren Lorentz Muhlenkindt. 1696 anlitas han av rådstuvurätten för att ge utlåtande om sårskador efter en misshandel. 1703 processar han med en skräddare om betalningen för medikamenter och plåster. Han fordrade 4 daler, men rätten nedsatte hans pretention till 3 daler. Ännu 1713 ger han utlåtande om en misshandlad persons befinnande.

Widimeijer synes ha efterträtt såsom stadsfältskär av Johan Anders Ludolph. Ej heller han finnes upptagen hos Sacklén. Han kallas emellertid stadsfältskär och handelsman, då han uppträder vid rådstuvurätten 1719 19/12.

Hos Noreen finner man Ludolphs namn, med anteckningen: "Är 1713 fältskärsgesäll vid reg:tet, kommenderad till Wismar, förekommer i reg:tets rullor t. o. m. 1716. En Johan Anders Ludolph var 1735 rådman i Vänersborg."

De lokala källorna ge oss ytterligare upplysningar. 1717 uppträder Ludolph vid rådstuvurätten och kallas då handelsman. Han förekommer i mantalslängden för 1720 såsom änking. 1721 4/3 höres han såsom sakkunnigt vittne, och samma år tjänstgör han som tillfällig bisittare i rätten. 1725 24/12 be-
siuta borgmästare och råd att skriva till landshövdingen och begära fullmakt för Ludolph såsom rådman. Han fick också landshövdingens fullmakt 1723 24/2. Han synes redan 1721

hava lämnat stadsfältskärssysslan, ty då omtalas hans efterträdare, men han utövade allttjämt läkarepraktik. Ännu 1742 omtalas, att han betjänat en person under dennes sista sjukdom. Han bestred jämte rådmanstjänsten även sysslan som stadssekreterare. Ludolph ägde gården nr 5 i kvarteret Rosen. Hans affärsrörelse, som mest torde ha avsett timmerhandel, synes ej ha slagit väl ut, ty 1740 7/6 begär han, att hans samtliga borgenärer måtte kallas till rätten och företer sitt inventarium, enligt vilket tillgångarna utgjorde 678 daler smt och skulderna 692 dlr. Men rätten resolverade, att då den, som ville åtnjuta *beneficium cessionis bonorum* — d. v. s. ville få tillstånd att göra konkurs — borde visa sig äga åtminstone så mycken ograverad egendom, att hans borgenärer kunde få något vardera, men då här intet funnes, enär alla tillgångar voro pantsatta, så fann sig rätten icke kunna bevilja borgenärernas sammankallande.

Trots sin dåliga ekonomi var han allttjämt rådman och en aktad och ansedd samhällsmedlem. 1756 21/6 anmäler borgmästaren inför magistraten, att äldste rådmannen Ludolph angivit sig vara sinnad att i anseende till dess höga ålder, avtagande krafter, svaga hälsa och trettiofyraåriga tjänstetid som rådman, från samma syssla taga avsked, dock med det förbehåll, att lika fullt njuta den vanliga lönen så länge han levde, hälst var och en hade sig noga bekant att både hans villkor och näringsfång vore så svaga, att han utan ett sådant understöd med lönen sig av sitt hushåll ogörligen underhålla kunde. Avskedsansökningen bifölls på dessa villkor, och *coram protocollo* avtackades Ludolph för det goda biträde han i så långlig tid givit magistraten och för hans oförtrutna befrämjande av det, som länt till borgerskapets bästa, varföre honom önskades all lycka och välmåga nu och framdeles. En skicklig person skulle väljas till extra råd-

man att tjänstgöra utan lön till dess vakans uppkomme. Ludolph avled först 1764.

Han var gift tre gånger. Hans första hustrus namn är okänt. 1717 gifte han sig andra gången med *Annika Wenersten* av gammal vänersborgsfamilj, då änka efter handelsmannen, "franzosen" Jean Porthuneijer. Hon dog emellertid redan 1720, och då han 16/7 s. å. skulle beediga bouppteckningen efter henne, anmärkte han, at hans medicinska böcker ej vore upptagna i inventariet. Sitt tredje gifte ingick han före 1726 med änkan *Rebecka Brunberg*, som levde ännu 1771.

Av Ludolphs barn äro följande kända: *Nils*, upptagen hos fadern i mantalslängd för 1720 och då över 15 år; *Catarina Rebecka*, d. 1714, gift 1759 med komministern i Skövde *Jonas Arvid Segerblad* f. 1715 d. 1787; *Maja Christina*, gift med rådmannen i Vänersborg *Magnus Lindquist*, d. 1764, och *Christian*¹⁾, rådman i Vänersborg och capitein för stadens infanteri, d. i Kristinehamn i okt. 1794. *Christian Ludolph* d. y. fick burskap i Vänersborg 1760 på sjöfart och timmerhandel. Han var gift med rådmannen *Jacob Friedrich Neumans* änka *Cajsa Magdalena Holmgren*.

Ludolph synes ha efterträtts såsom stadsfältskär eller stadskirurg av den av Sacklén som den förste innehavaren av denna befattning i Vänersborg omtalade *Erik Bröms*, om vilken Sacklén nämner endast, att han var stadskirurg 1724 och examinerades för stadens räkning.

I Vänersborgs dombok den 4 mars 1721 säges, att *Erik Bröms* var till stadsfältskär antagen. Säkerligen innehade

¹⁾ *Christian L. d. y.* hade en son *Johan Jacob*, flottkarl i V. f. 176(2) d. 1790 14/4 g. 1782 21/5 m. jfru *Anna Fredrika Brandt*. Dessa hade bl. a. dottern *Fredrika Rebecka* f. 1787 d. 1867, g. 1. 1808 m. godsägaren *Peter Hegardt* å Rålanda Bohuslän, f. 1769 d. 1834 och 2. 1838 m. kyrkoherden i Sättila *Johan Anders Ekström* f. 1780 d. 1839.

Widimeijer sysslan under en del av år 1720, ty i stadens räkenskaper för nämnda år är lön upptagen för "stadsbarberaren" allenast för tre kvartal med 30 daler. Enligt Noreen stod Bröms i regementets rullor 1714 såsom fält-skärsgesäll. Noreen omtalar också, att Bröms var med i Norge 1716 i Moss, där de kvarlämnade sjuka tillfångatogs av norrmännen, och att B. i brev från Christiania den 20/3 1716 till sina föräldrar berättar, att han gömt sig under en bro, till dess att ett kompani av Aschebergs regemente dagen efter striden vid Moss anlände dit. Enligt Noreen fick B. avsked från regementet vid generalmönstringen 1720.

Vänersborgs domböcker ge oss några ytterligare upplysningar om Erik Bröms. Han var son av borgaren och skutskepparen Anders Bröms, "som var gift med Nils Bengtssons syster". Erik Bröms var 1721 gift med Anna Christina Ekman, dotter till tullnären och rådmannen Christopher Ekman och dennes första hustru Christina Petri. 1721 fick han fastebrev på avlidne handelsmannen Michael Kiellmans gård, som svärfadern tillhandlat sig på auktion, men sedermera överlätit på mågen. Han ärvde också efter sin fader gården nr 17, belägen i kvarteret Krantzen vid Stora Eds- eller Korsbergsgatan (vid nuvarande Edsgatans västra sida, mellan Drottninggatan och Kronogatan). Den sistnämnda fastigheten försålde han 1737 för 170 daler till skutebåtsmannen Anders Dahlström. 1737 hade han i lön 60 daler jämte 20 daler i medikamentspengar.

Av Erik Bröms' barn är endast sonen Christopher känd. Han utbildades i faderns yrke och kallas 1743 fältskär. I mantalslängden för år 1744 uppgives, att han avflyttat till Stockholm, men han synes ha återvänt till födelsestaden, ty i 1755 års mantalslängd finnes åter antecknat, att fältskären Christopher Bröms avflyttat till Stockholm. Hans namn förekommer icke hos Sacklén.

Erik Bröms lämnade sin fältskärssyssla redan 1740, men i 1747 års dombok omtalas, att förre stadsfältskären Bröms skulle under den ordinarie stadschirurgens sjukdom sköta en misshandlad persons skador. Bröms levde 1750, men var död före 1753 17/6, då hans änka omtalas. Hon dog 79 år gammal 1777 13/11, och man borde således kunna antaga, att hon var född 1698. Hon säges dock 1755 vara 63 år gammal.

Av ett visst kulturhistoriskt intresse är en uppgift i 1737 års dombok, där man finner stadsfältskären Bröms vittna om vad som inträffat i ett hus, där han infunnit sig för att betjäna med rakning.

Bröms fick till efterträdare såsom stadsfältskär Albert Gieffhorn. Den 31 mars 1740 beslutar magistraten, att dennes ansökning om tjänsten skulle lämnas Bröms till communication att strax efter påsk inkomma med betänkande däröver. Gieffhorn erhöll befattningen, och hans namn, men också blott detta, återfinnes hos Sacklén med året 1741 för hans innehav av tjänsten.

Gieffhorn avled redan före 1743 1/10, då hans änka, Sara Catarina Wetterström, omtalas i stadens dombok. Hon hade instämt adjutanten Martin Friedrich Kierulf angående brutet äktenskapslöfte. Hon väntade barn, och han hade lovat henne äktenskap senast i februari 1743. Han hade givit henne guldring med sitt namn i och uppvaktat hennes moder med brev. Såväl detta brev som hans brev till Sara Catarina äro intagna i domboken. Den 12 december 1743 avgjordes målet, och avlidne stadsfältskären Albert Gieffhorns änka, madame Sara Catarina Wetterström, förklarades för adjutanten Martin Kierulfs äkta hustru, men 1758 9/1 uppläses vid rådhusrätten i Vänersborg adjutanten Kierulfs skrift från Göteborg, där han andrager, att han blivit communicerad madame Wetterströms ansökning att få njuta hälften av hans

lön i anledning av den förstnämnda domen. 1748 17/6 ingives en förlikningsskrift, enligt vilken Sara Catarina avsåde sig alla anspråk på gifte och vigsel. Stadsfältskärsänkan Gieffhorn dog i Vänersborg 1788 28/12 73 år gammal.

I äktenskapet med Gieffhorn hade hon sonen Christian och dottern Dorothea. Christian sattes 1756 i kirurgisk lära hos regementsfältskären Bernt Heinrich Möller på Sveaborg och uppehöll sig sedan flera år i Berlin vid därvarande lasarett. Han blev 1776 antagen till stadschirurg i Åmål, där han praktiserade till 1785, då han engagerade sig i Ostindiska Kompaniets tjänst och gjorde flera resor. 1805 återkom han till Åmål samt avled där 71 år gammal 1807. Han var gift med Christina Margareta Nordenström (f. 1757 d. 1814) och hade med henne sonen Fredrik och dottern Dorothea. Fredrik var född i Åmål 1782 7/9, student i Lund värml. 1788 och i Uppsala 1800. Fredrik Gieffhorn blev kanslist i krigskollegium med notaries titel från år 1809 och dog i Stockholm 1811 24/8. Dottern Dorothea, död i Vänersborg 1775, blev gift med apotekaren därstädes Johan Fredrik Möller, död 1773, och därefter med dennes efterträdare som apotekare, Erik Wahlström eller Hwalström.

Albert Gieffhorn efterträddes såsom stadsfältskär i Vänersborg av Sven Norlijn. Enligt Vänersborgs magistratsprotokoll den 3 maj 1746 uppkom då regements- och stadsfältskären Norlijn och anmälde, att som det torde vara för magistraten och borgerskapet bekant, att han för en tid sedan avflyttat med sitt hushåll härifrån till sitt boställe i Ale härad, funne han ändock det vara hans skyldighet att giva sådant tillkänna, varjämte han utbåde sig den grace, att honom måtte förunnas lönen, som i staten består, intill juni månads slut. Han skulle själv bo kvar i staden till maj månads slut och ville sedan kvarlämna sin gesäll så länge och intill dess staden kunde bliva försedd med en bra fältskär i hans ställe.

Sven Nordlijn återfinnes hos Sacklén (suppl. 1835) och Noreen som upplysa, att N. blev examinerad mästerfältskär och stadsfältskär i Vänersborg samt 1743 regementsfältskär vid Västgöta-Dals regemente samt dog i Västergötland 1753 14/5.

Norlijn efterträdde såsom stadsfältskär av Johan Stephan Petri. Han var son till regementsfältskären vid f. d. Nylands regemente i Finland Ernst Petri och Anna Margareta Alander. Kirurgien hade han lärt i Stockholm och reste 1737 till Reval, varifrån han efter någon tid kom tillbaka samt examinerades 1746 till stadschirurg i Vänersborg.

Enligt Vänersborgs mantalslängd för år 1750 ägde han gården nr 15 i kvarteret Blomman. Han var då gift — hustrun säges vara kommen från Skaraborgs län — och hade en lär-gosse vid namn Martin Kruse, troligen hans svåger, ty han var gift med Maria Elisabeth Kruse, dotter till häradsskrivaren Jonas Kruse och dennes hustru Maria Brunberg. Fältskären Petri fick 1751 8/4 — han kallas då provincial- och stadsfältskär — lagfart å gård i kvarteret Kran-sen, som han köpt av åldermannen vid stadens lastageplats Korseberga Olof Bergström.

Petri var avliden 1756 3/5, då i närvaro av stadens äldste inför magistraten upplästes madame Maria Elisabet Kruses skrift med anhållan att så mycket mer bliva vid fältskärslönen bibehållen, till dess någon annan fältskär förordnad bliver, som hon till vederbörandes betjäning underhåller fältskärs-gesäll. Med hänsyn till hennes fattiga och torvtiga tillstånd fick hon njuta lönen till den 1 juli såsom nådår och sedermera behålla lönen, tills ny fältskär bleve förordnad, på villkor att hon hölle ordentlig gesäll.

1759 23/5 förordnas rådmanen Abraham Bruse att vid av-vittring i boet efter avlidne stadsfältskären Petri mellan hans änka madame Maria Elisabeth Kruse och makarnas barn be-

vaka omyndiga dottern Maria Sophia Petris rätt, och i det fall att modern trädde i annat gifte vara dotterns förmyndare.

Stadsfältskärtjänsten stod obesatt, till dess år 1756 Olof Perman blev dess innehavare.

Han var född i Vänersborg 1730 och son till landssekreteraren Samuel Perman och Christina Charlotta Snoilsky. "Efter anlagda studier och slutade kirurgiska läroår i Vänersborg — han omtalas 1747 som stadsfältskärsgesäll i Vänersborg — reste han 1751 till Stockholm, varest han under konglige livchirurgen assessorn C. Fredr. Riis' handledning vidare förkovrade sig i vetenskapen och slutligen avlade kirurgiska proven. Blev sedermera stadschirurg i Vänersborg och tillika läkare vid Billingsfors m. fl. bruk på Dalsland. 1761 utgick han i stället för regementsfältläkaren Hjelming, som blivit fången och hemförlovad, till Pommern, där han förrättade tjänst vid Västgöta-Dals regemente den återstående delen av kriget, varunder han erhöll 1762 medicine doktors diplom i Greiffswald, sedan han utgivit en *gradualdisputation de pulvere sternutatorio obstructionem alvinam inducente*. Efter hemkomsten återtog han stadskirurgsysslan i Vänersborg och var några år därjämte brunnstendent vid Örbäcks hälsokälla på Dalsland ända till 1772, då han reste som överkirurg till Ostindien, varifrån han 1773 kom hem, men 1774 åter for ut och dog 1775, innan framkomsten till Kina. Ogift." — Detta enligt Sacklén. — Sedan 1768 var han medlem av frimurarorden i Göteborg.

Ur de lokala källorna inhämtas vidare om Perman följande. Den 14 april 1756 lät magistraten sig föreläsas fältskärsgesällen Olof Permans ankomne skriftliga ansökan att till stadsfältskär uti framlidne stadsfältskären Petris ställe bliva antagen. I ansökningen åberopas bl. a. att han över fem år tjänat som bataljonsfältskär vid Västgöta-Dals regemente och därunder varit kommenderad i Göteborgs garnison samt där-

efter som premiärfältskär med 900 man till Kristianstad förutom andra nödige och understundom nog bekymmersamma förrättningar. Vid ansökningen funnos fogade rekommendationsskrivelser från överdirektören uti Collegio chirurgico högterfarne Herr Schutzer och av prosector anatomiae höglärde Hr Magister Hedin, vilken intygade, att Perman nu i 4 1/2 år vistats i Stockholm och därunder icke allenast visat prov på en nykter och beskedlig levnad utan ock uppvaktat vid Kongl. Lasarettet och bevistat anatomiska operationer. Hedin intygar ock, att Perman under tre år varit en bland hans bästa och flitigaste auditörer (åhörare). Magistraten antog Perman till stadsfältskär på villkor att han företedde examensbetyg, och sedan han den 3/11 gjort detta, erhöll han fullmakt på tjänsten.

Enligt Vänersborgs magistratsprotokoll 1761 30/5 androg då stadsfältskären Perman, att som dess kropp och hälsa med nödvändighet fordrade en mera grannliga skötsel, åtminstone för någon tid, och han till den ändan ämnade dricka något slags surbrunnsvatten¹⁾, så behövde han dymedelst ledigt från det besvär, som eljest dess syssla medföljde. Han begärde några månaders permission, därvid han åberopade att stadens doktor vore att tillgå vid timade sjukdomar, och därest det skulle ankomma på någon operation eller annat som till stadsfältskärssysslan hörde, åtog han sig att därom tala med regementsfältskären, som är boende i staden, att den i hans ställe tillse.

På hösten 1761 företrädde inför magistraten regementsfältskären Petter Hjelmning och stadsfältskären Perman

¹⁾ Perman kanske nöjde sig med vattnet från stadens egen surbrunn. 1761 11/6 avtalar magistraten med änkan Maria Wallin att hon för ordnings- och renhållning vid surbrunnen här i staden samt för brunnsgästernas uppassning vid själva vattendrickningen nu i sommar skulle av varje brunnsgäst undfå 1 daler smt. Av fattiga och allmoshjon skulle hon dock ej få taga betalt.

och androgo, att de med krigskollegii loven överenskommit, att Perman i stället för Hjelming skulle gå åt Preussen som regementsfältskär vid Västgöta-Dals regemente och Hjelming under tiden förrätta stadsfältskärssysslan.

Ehuru Petter Hjelming aldrig var ordinarie stadsfältskär i Vänersborg, men under flera år förestod denna tjänst, meddelas här några notiser om honom.

Han var son av hovlakejen, sedermera vaktmästaren Petter Hjelming och var född i Stockholm 1718 18/12. Han lärde kirurgien hos regementsfältskären Wolff i Stockholm från år 1734 och reste 1739 till Paris för att öva sig i sitt yrke. Hösten 1742 återkom han till Stockholm, men 1743 besökte han på en kortare tid Sct Petersburg och var från 1744 åter i Paris, där han studerade anatomi m. m. och gjorde därunder två kampanjer med franska armén i Flandern. 1748 blev han regementsfältskär vid ett polskt regemente och återkom till Sverige i slutet av år 1752 och konstituerades följande år att vid Västgöta-Dals regemente förrätta regementsfältskärssysslan, å vilken tjänst han efter avlagda prov erhöll nådig fullmakt 1754. Vid krigets början 1757 avgick han med regementet till Pommern, men blev 1759 av preussarna tagen till fånga, dock strax åter frigiven och även hemförlovad, då stadsfältskären Olof Perman reste ut och förestod hans tjänst till krigets slut. År 1772 beordrades han till norska gränsen, men sjuknade under vägen och måste vända om till sitt hemvist, varpå han begärde och fick 1773 13/1 avsked. Han dog 1774 21/12 och var då 63 1/2 år gammal. Enligt ett läkarebetyg utfärdat 1759 26/11 av stadsphysicus i Vänersborg Christopher Gedner var Hjelming då så sjuk av scorbutiskt utslag på hela kroppen i synnerhet med svullnad och sår på benen samt vårtaktigt utslag på låren och magen, att han icke kunde begiva sig av till Pommern. Han besvärades dess-

utom av en svår andtäppa. Då han i oktober 1759 hemkom från Pommern hade han i sju månaders tid utstått en häftig feber, vilken han ansåg vara första början till hans sedan klena hälsa. (Noreen.)

Petter Hjelming ingick 1754 äktenskap med Eva Maria Borgström, som avled 52 år gammal 1788 16/6. Hon var dotter till landskamreraren i Älvsborgs län, assessorn Olof Borgström och hans första hustru Catharina Holst. Makarna Hjelming hade följande barn: Peter f. 175(5) d. 1806 3/1 — drunknad vid Trollhättan —, timmermärkare och factor, gift 1792 30/12 med Maja Lisa Wiberg; Wilhelm Fredrik, f. 176(0) d. 1815 23/3, timmermärkare och handlande i Vänersborg, gift med Johanna Elisabet Lindroth d. i Vänersborg 1819 2/7, 38 år gammal; Johan Adolph, f. 1779 13/2, handlande i Stockholm; Anna Cajsa, f. 176(3), gift 1789 med källarmästaren från Nyköping Olof Giliusson; Eva Maria och Christina Eleonora, vilka båda (enl. Sacklén 1823) levde ogifta.

Då Olof Perman 1772 inträdde i Ostindiska Kompaniets tjänst, blev Christian Fogelmark hans efterträdare såsom stadskirurg i Vänersborg. Fogelmark var född 1740 6/12 i Fogelås socken i Skaraborgs län av bonden Nils Svensson och Sara Olofsdotter. Efter studier vid läroverket på Visingsö inskrevs han 1763 i Stockholm i kirurgisk lära, blev 1766 chirurgiæ studiosus och gjorde tjänst på Serafimerlasarettet. 1768 blev han underläkare vid Svea artilleriregemente, och efter utståndet kirurgiskt mästernämnd utnämndes han 1771 till regementsfältskär vid Bohusläns regemente. Med detta var han 1772 kommenderad till norska gränsen och 1789 till Finland. Jämte sin syssla som stadsfältskär i Vänersborg, i vilken befattning han uppbar en årslön av 160 daler, var han även åren 1783—1793 lasarettsläkare i Vänersborg. Han

tog avsked 1799 och blev 1801 bruksläkare i Avesta. Han avled 1824¹⁾).

Fogelmark var två gånger gift, första gången 1768 med Anna Margareta Bylow, död 1776 14/1, dotter av kungl. kammarmusikus Bylow, i vilket äktenskap föddes två söner och två döttrar, alla avlidna i späda ålder, andra gången 1777 4/2 med Anna Sophia Perman, död i Vänersborg 1836 1/12 81 2/3 år gammal, dotter till borgmästaren i Vänersborg Magnus Perman (broder till doktor Olof Perman) och Anna Catharina Swinhufwud. I andra giftet hade Fogelmark följande barn: Magnus Adolph, f. 1777 21/1, som vistades i Pommern och sedermera i N. Amerika, var död före 1853 13/6, men uppgavs då hava efterlämnat barn i Amerika; Johanna Sophia, f. 1779, d. ogift i Vänersborg 1829 18/12; Anna Catharina, f. 1781, död ogift i Vänersborg 1864; Carl Gustaf, f. och d. 1783; Carolina, f. 1784 d. 1862, gift 1807 15/12 med rådmannen i Vänersborg Eric Gustaf Hafwenström f. i Vänersborg 1771 10/10 d. där 1818 27/2; Fredrica Maria, f. 1786 13/10, död ogift i Vänersborg 1853 13/3; Christina Elisabeth, f. 1787 13/12, d. i Vänersborg 1870 17/8 och Christian, f. 1793, regementsväbel och senare handlande i Strömstad, d. före 1836 1/12.²⁾

*

Även efter det Fogelmark lämnat stadsfältskärssysslan var denna under något årtionde upptagen i stadens stat, men

¹⁾ 1779 omtalas stadsfältskären *Alexander Broderus Åhman* (se Noreen s. 693), men han synes endast hava varit t. f. under någon Fogelmarcks ledighet.

²⁾ Han hade barnen: *Christian*, f. i Strömstad, d. före 1876 1/11 copwardieskeppare, *Fredrik Wilhelm*, f. i Strömstad 1822 11/12, d. ogift i Vänersborg 1876 1/11, handlande där, *Carolina Sofia*, f. 1820 22/12, d. 1848 30/10, gift 1844 1/10 med handlanden i Vänersborg Eric Johan Hafwenström, f. 1816 21/4, d. 1883 20/11, i dennes 1. gifte, (omgift 1849 m. Octavia Sofia Engström, f. 1823, d. 1907).

innehades alltid — liksom under Fogelmarks tid efter 1783 — jämte den egentliga tjänsten av läkaren vid det år 1783 inrättade länslasarettet eller av den i staden från år 1753 stationerade provinsialläkaren eller av stads läkaren, som fanns anställd i Vänersborg från år 1753. Man hade vid den tiden funnit, att för läkarevården i staden man ej längre kunde nöja sig med stadens egen eller regementets där bosatte fält-skär och därför beslutat att anslå lön också åt en "stads-doctor".

Av stadens ekonomiprotokoll den 19 januari 1754 framgår, att doktor Sven Brodd blivit antagen till stads doktor eller stadsphysicus den 2 maj 1753. Han finnes i denna egenskap ej upptagen hos Sacklén. Brodd hade 1753 utnämnts till provinsialläkare, den förste i Älvsborgs län, som 1774 delades i två provinsialläkaredistrikt med stationsorter i Vänersborg och Borås. 1754 23/4 var Brodd förekallad inför magistraten för att lämna upplysning om huruvida någon smittsam sjukdom rådde i staden och för att mottaga erinran om sin skyldighet att förrätta visitation av stadens apotek och för att få påminnelse om medikamentspengarna, som han uppburit alltsedan 1754, då han hitkom. Slutligen föreställdes honom vid samma tillfälle att, ehuru han såväl vid sitt första antagande såsom stadsdoktor som sedermera inför magistraten utfäst att icke resa från staden utan föregående anmälan och erhållande av frihet av borgmästaren, så hade han nyligen, som magistraten hade sig bekant, två särskilda gånger bortrest utan lov.

Brodd var född 1722 i Skara av lektorn Petrus Brodd och domprostdottern Maria Bredberg. Han blev student i Uppsala 1742 och 1748 filosofie magister samt 1752 medicine doktor. Följande år förordnades han till provinsialläkare i Älvsborgs län och fick 1758 transport till samma befattning i Skaraborgs län. 1767 utbytte han denna tjänst mot befatt-

ningen som logices och physices lektor vid Skara gymnasium. Från 1770 var han tjänstledig och ägnade sig åt praktik såsom läkare, men begärde 1771 att bliva prästvigd. Detta beviljades dock ej, och därvid låg honom nog i fatet att han 1763 varit invecklad i en religionstvist med lektor Wahlfeldt och därunder utgivit en stridsskrift, som av konsistoriet befunnits vara i många fall irrlärlig. Brodd avled 1773 10/11. Han säges hava varit en oförtruten lärare och tillika en allmänt sökt och älskad läkare.

Sedan 1763 var han gift med Johanna Christina Löfling, f. 1733, d. 1779, dotter till ryttmästaren Johan Magnus Löfling och Margareta Charlotta De Geer, och hade i sitt äktenskap två barn, Per Gustaf, f. 1764, officer i kejsrerlig rysk tjänst, och Sven Ulrik, f. 1767, lantbrukare.

I juni månad 1758 förordnades till Brodds efterträdare såsom stadsdoktor i Vänersborg doktor Christopher Gedner. Han var född 1730 i Vittinge socken i Uppland av kyrkoherden Elias Gedner och Brita Brunnelius. Fadern dog i sonens tidigaste barndom, men modern blev omgift med mannens efterträdare, som gav styvsonen en god omvårdnad. 1754 blev han student i Uppsala, och sedan han grundligt ägnat sig åt de filosofiska vetenskaperna, slog han sig på medicinen. Efter sjukhustjänstgöring och akademiska lärdomsprov blev han 1758 medicine doktor och fick dagen efter doktorsutnämningen fullmakt såsom stadsphysicus i Vänersborg. Hans verksamhet där blev emellertid ej lång, ty 1764 befordrades han till provincialmedicus i Värmland. Han dog i Karlstad 1773 3/5. Han var berömd såsom en tillförlitlig läkare och entomolog.

Under sin Vänersborgstid ingick han äktenskap med Margareta Christina Lidbom, dotter till rådmannen i Vänersborg Carl Lidbom och Sophia Halbmeyer. Genom detta gifte kom han i nära förbindelse med flera gamla väners-

borgsfamiljer. Hans hustrus äldre syster var gift med rådmannen i Vänersborg Magnus Skarin, och hennes yngre syster var gift med stadssekreteraren i Vänersborg Gudmund Dinnetz. En tredje syster till doktorinnan Gedner, Carolina, blev gift med Gedners efterträdare såsom stadsläkare i Vänersborg, doktor David Hultman. Efter Gedners död återflyttade hans änka till Vänersborg, där hon 1779 gifte om sig med apotekaren Eric Wahlström. Gedner ägde 1760 gård i Vänersborg, nr 74 i kvarteret Kransen.

Gedner efterträddes 1765 såsom stadsphysicus i Vänersborg av doktor David Hultman.

Han var född i Uppsala 1732 22/2 av borgaren Anders Hultman — denne var efter allt att döma broder till Karls XII:s taffeltäckare Johan Hultman — och Catharina Lundberg. Han blev student 1751 och blev medicine doktor 1763. Efter en tids tjänstgöring vid sjukhusen i Stockholm och såsom husläkare hos riksrådet Ekeblad, blev han stadsphysicus i Vänersborg — som sådan avlönades han med 300 daler om året¹⁾ — och 1772 därjämte provinsialläkare i Älvsborgs län samt från 1788 även läkare vid länslasarettet i Vänersborg. 1784 hugnades han med assessors titel. Han avled i Vänersborg 1798 30/3.

Han var gift med Carolina Lidbom — såsom förut nämnts syster till doktor Gedners maka — och efter hennes död med Anna Eleonora Thornton, död 1787 4/4 30 år gammal, dotter till rådmannen i Vänersborg Maccabeus Thornton och Anna Maria Ekman, f. 1738 d. 1782, samt tredje gången 1790 21/12 med Inga Christina Moberg, död 36 år gammal 1805 21/2, enligt Sacklén dotter till "kopparslagaren Moberg²⁾ i Lidköping".

¹⁾ Borgmästarens årslön var samtidigt 600 dlr.

²⁾ Någon kopparslagare Moberg har ej kunnat anträffas i Lidköpings handlingar från den ifrågavarande tiden, men väl en snickare Karl Moberg och hans hustru Lisa Lidbäck, vilkas dotter Inga Kajsa föddes 1768 28/12.

I alla tre äktenskapen föddes barn. I första äktenskapet två döttrar och en son, alla avlidna i späda ålder, i andra äktenskapet David, f. 1785 22/7, d. ogift i Göteborg 1820 6/11, Hedvig Maria, f. 1782 22/4, d. 1830 2/12, gift i Vänersborg 1806 12/2 med böckaren (tunnbindaren) Olof Hultgren från Bragenäs (Drammen) i Norge, d. 1825 27/7, 48 år gammal, Jeanette, f. 1784 24/1, gift 1810 24/2 med kaptenen och regementskvartermästaren vid Jönköpings regemente Johan Gabriel Wallerman i hans andra gifte, f. i Bringetofta 1779 7/6 (Wallerman var med sin familj sedan bosatt i Eksjö, men uppehöll sig 1817 och 1818 i Åbo), Anna Elisabeth, f. 1785 28/1, d. i Göteborg 1844 6/2, gift med sadelmakaren Carl Ulrik Kyllin från Drammen; i tredje giftet: Fredrik, f. 1791 16/11, enligt Sacklén militär, vidare öden okända, Carl Johan¹⁾, f. 1795 12/10, d. 1838 15/11, stadskassör, vågmästare, köpman och skeppsredare i Karlstad, Gustaf, f. 1815 1/9, enligt Sacklén d. 1827.

Apotekare.

"Inge Quacksalware, Brucksnijdare, Operatorer och Materialister skole understå och fördrista sig sälja någre sådane medicinske saker, som uti Kongl. Maj:tz Privilegio den 10

¹⁾ Carl Johan var gift 1. 1825 24/6 m. Carolina Thunberg, f. i Skara 1805 7/5, d. 1828 11/3, dotter av rektorn vid Skara trivialskola Anders Thunberg och Anna Helena Wendt; 2. 1829 29/4 med handlanden i Karlstad C. A. Kruses änka Matilda Juliana Wall, f. 1804 7/5, d. 1829 5/6. I första giftet föddes (enda barnet) sonen *Carl Gustaf*, f. 1826 3/5, d. 1889 30/1, lantränkmästare i Värmlands län, riksdagsman, framstående kommunalman, gift 1866 14/12 i Karlstad med Amalia Maria Katarina Naijström, f. i Arboga 1838 2/8, d. i Karlstad 1919 4/5, dotter av handlanden i Karlstad Karl Johan N. och Maria Regina Tjeder. Om Carl Gustaf Hultmans barn se *Bromander: Länsstyrelsen i Karlstad 1779—1829*. Karlstad 1929. Carl Gustaf Hultmans son, bankdirektören Ivar Hultman i Djursholm har välvilligt lämnat mig många av de förestående uppgifterna om släkten.

April 1665 stå specificerade och egenteligen höra till Apoteken, hwarken hemligen till Huusen eller uppenbarligen. Alle slijke Quacksalftware och Landströkare skola från Rijket afhållas och ingen under hwarjehanda prætaext tillåtes att smörja på gemene man sine förfalskade och bedrägelige Compositioner mången till stor skada och hälsans förlust.”

Detta stadgande är hämtat ur Kongl. Maj:ts Privilegier för Apotekare-Societeten den 28 juni 1683. Stadgandet stod fortfarande att läsa i våra lagböcker långt in på 1900-talet såsom ännu varande i gällande kraft. De använda ordalagen giva oss en målande beskrivning på beskaffenheten av de utöware av läkare- och apotekareyrket, som drevo sin hantering i vårt land i äldre tider. Dåtidens apotekare voro liksom läkarna i regel ambulerande, mer eller mindre, oftast mindre, kunniga yrkesutöware, som flyttade mellan olika platser och där tillhandahöllo sina mer eller mindre, oftast mer, bedrägliga läkemedel.

*

Den förut i dessa anteckningar omtalade apotekaren Johan Heinrich Jostson Wrede, som uppehöll sig i Vänersborg under år 1709, synes ha varit en representant för detta senare slags apotekare.

Sin första stationäre apotekare fick Vänersborg år 1727, då Gustaf Anund Wikland inrättade apotek i staden, dock, vill det synas, utan stöd av utfärdade privilegier. Sådana tyckes han ha erhållit först 1738. Åtminstone finnes från nämnda år (19/2) en skrivelse från Kammarkollegium till Kungl. Maj:t angående understöd, tullfrihet och provincialapotekarefullmakt för Wikland. Han innehade apoteket i Vänersborg till år 1745, då han flyttade till Alingsås och där med Kungl. Maj:ts tillstånd inrättade apotek.

Wikland var född 1694 av lanträntmästaren i Örebro län Johan Ulrik Wikland och Elisabet Carlmark. Han fick 1720

privilegium på att upprätta apotek i Borås, men flyttade 1727, då Borås härjats av en ödeläggande eldsvåda, till Vänersborg. Redan i Vänersborg hade han en svag ekonomisk ställning, och denna blev ej förbättrad efter flyttningen till Alingsås. Då han dog där 1749 4/4, säges han ha varit fördjupad i skulder.

Han var gift två gånger, först med Greta Gjers, död i Vänersborg 1735, dotter av handlanden i Borås Hans Eskilsen Gjers och Kerstin Andersdotter, och andra gången 1738 med Cecilia Hansdotter Barck, född 1697, död 1769. Hon säges i Sveriges Apotekarehistoria vid giftermålet med Wikland ha varit änka efter apotekare Abraham Bruse, vars namn dock ej i annat sammanhang förekommer i nämnda arbete. I båda äktenskapen hade Wikland flera barn.¹⁾

I Vänersborgs mantalslängd för år 1731 återfinnes Wikland med anteckning att han uppvisat intyg av magistraten i Borås, att han där för år 1730 erlagt utskylder. 1735 12/5 ingiver han till rådstuvurätten i Vänersborg ett av honom och hans avlidna hustru Margareta Gers den 14 mars 1719 upprättat testamente, som 1719 16/3 blivit intaget i rådstuvurättens i Borås dombok. Han upplyste vid testamentets bevakande, att han förlorat all sin egendom vid Borås brand 1727. Då han tillspordes om den avlidna hustruns arvingar, sade han sig icke på 19 år hava hört av någon av dem, men en del skulle vara hemma i Skåne, en del i Finland. Rådstuvurätten beslöt att Margareta Gjers' arvingar skulle kallas genom anslag på rättens dörr.

1737 2/4 var apotekaren Wikland instämnd till rådstuvurätten i Vänersborg i sin egenskap av successor matrimonii till avlidne handelsmannen Lars Bruse angående dennes skuld till Michael Wallmans sterbhus. Wikland bestred kravet och åberopade, att hans nuvarande hustru erhållit beneficium

¹⁾ Om dessa se Sveriges Apotekarehistoria II: 1216.

cessionis bonorum efter sin förste man, vars bo alltså blivit avträtt till urarvskonkurs. 1731 8/5 omtalas i Vänersborgs dombok avlidne handelsmannen Lars Bruses änka, dygdesamma hustru Cecilia Barck, vars moder hette Catharina Barck. Dessa notiser visa, att uppgiften om "apotekaren Abraham Bruse" som apotekaren Wiklands antecessor matrimonii måste vara felaktig. Wiklands företrädare i äktenskapet var handelsmannen i Vänersborg Lars Bruse, som blev borgare där 1713 9/5 och dog 1729 6/5. Han var ålderman vid stadens lastageplats Korseberg. I äktenskapet med Cecilia Barck hade han sonen H a n s, som 1740 omtalas som apotekaren Wiklands styvson. Den Wiklands son H a n s, som i Apotekarehistorien nämnes som hans äldste son, torde i själva verket vara denne hans styvson.

Enligt mantalslängd för år 1740 ägde Wikland gården nr 8 i kvarteret Krantzen, belägen vid torget. Gården intecknades 1741 2/3 till säkerhet för ett lån till apotekets drivande, som Wikland erhållit från stadskassan. 1742 2/9 såldes gården på offentlig auktion för stadskassans räkning till källarmästaren Conrad Lachtrup för 785 rdr, och 1743 19/1 instämmer Lachtrup apotekaren med yrkande, att denne äntligen måtte flytta från gården, där han kvarbodde ännu sex månader efter auktionen. Wikland upplyste, att han hyrt bostad hos rådman Tenggren, men att han ej kunde få tillträda sin nya lägenhet förrän till påsken, till vilken tid fältskären Gieffhorns änka disponerade bostaden.

Efter Wiklands avflyttning till Alingsås 1745 uppehöll innehavaren av apoteket Kronan i Göteborg F. M. L u t h under tre år apoteket i Vänersborg såsom filialapotek med provisorern J o h a n F r e d r i k M ö l l e r såsom föreståndare. Denne utverkade sig 1751 kungligt privilegium på apoteket samt undergick vederbörlig examen. Han säges ha varit en särdeles

flitig och arbetsam man, som på allt sätt sökte hålla sitt apotek i god ordning.

1754 19/1 var provincialmedicus Sven Brodd kallad inför magistraten, som anmodade honom att taga det här i staden befintliga apoteket i behörigt ögnasikte och det inventera, hälst som samma apotek, sedan det blev inrättat, ej blivit påsett och inventerat. Doktor Brodd utfäste sig att taga i akt vilken dag, som det kunde bliva klart väder, så att man så mycket bättre kunde urskilja alla "färgor". Magistraten förordnade rådmännen Johan Anders Ludolph och Johan Rosell att övervara visitationen och anmodade särskilt Herr Doktorn att han för all ting skulle ha inseende och hålla hand över medicinaltaxan, att den samt Kungl. Maj:ts nådige ankomne brev ej överskredes, så att klagomål däröver ej inkomme.

Möllers apotekarerörelse synes ha fått en ganska stor omfattning, ty han höll sig med apotekaregesäll. Såsom sådan hade han 1756 en nyligen till landet inkommen tysk vid namn Anders Michael, som fick avlägga tjänsteed inför magistraten enligt det av Hr landshövdingen översända formuläret.

1748 18/2 fick Möller fastebrev på sin från handelsmannen Abraham Bruse¹⁾ för 1400 dlr smt tillhandlade gård. Möller är i mantalslängderna för åren 1760 och 1770 upptagen såsom ägare av gården nr 36 i kvarteret Blomman. Vid mantalskrivningen för 1760 hade han i sitt hus lärgosse, amma och piga och 1770 fyra barn under 15 år, två pigor och halvvuxna drängen Adam.

Möller, som var född 1713, dog i april 1773. Han var gift med Dorothea Gieffhorn, dotter till stadsfältskären i Vänersborg Albert Gieffhorn. Efter mannens död innehade än-

¹⁾ Denne, som blev rådmn 1754, synes ha varit son till Lars Bruse och torde vara den felaktigt såsom Cecilia Barcks förste man omtalade "apotekaren Abraham Bruse".

kan apoteket och skötte det genom provisorn Eric Wahlström. Med denne gifte hon om sig redan i oktober 1774, och på honom överläts sedermera 1776 2/8 apoteksprivilegiet.

I äktenskapet med Möller hade Dorothea Gieffhorn enligt Apotekarehistorien två barn Christian och Juliana, enligt samma källa födda tvillingar 1755 5/4. Sonen Christians existens torde emellertid kunna betvivlas. Han har tydligen sitt uppträdande i Apotekarehistorien att tacka en av misstag gjord uppdelning av dotterns namn, som var Christina Juliana. 1779 inger denna till rådstuvurätten i Vänersborg en skrift med begäran, att hon, som då vistades hos hovkammeraren och apotekaren von Aken i Göteborg, måtte erhålla denne till förmyndare i stället för rådmannen i Vänersborg Olof Lindquist. 1780 17/8 förnyas denna begäran av hennes "morbroder" stadsfärtläkaren i Åmål Christian Gieffhorn, men ansökningsen blev även då avslagen, 1781 30/7 företedde emellertid provisorn Johan Theodor Roos bevis, att Kungl. Maj:t förklarar Juliana Christina myndig.

Möllers efterträdare såsom innehavare av apoteket i Vänersborg Eric Wahlström var född 1750 23/6 i Uppsala, och son till trädgårdsmästaren Eric W. och Elisabeth Säfstrand. Han konditionerade efter 1765 först på apoteket Kronan i Uppsala och därefter ett par år på apoteket Kronan i Stockholm. Sedan han 1775 avlagt provisorsexamen blev han föreståndare för apoteket i Vänersborg.

Efter Dorothea Gieffhorns död 1775 gifte han samma år om sig med Catharina Ullman, som då var änka efter rådmannen Aurell¹⁾. Detta äktenskap varande endast ett par år, och efter andra hustruns död gifte sig Wahlström för tredje gången med Margareta Christina Lidbom, dotter

¹⁾ Ej rådman i Vänersborg.

av rådmannen i Vänersborg Carl Liedbom och änka efter provincialmedicus Christopher Gedner.

Wahlström avled 1782 17/7. I intet av sina tre äktenskap hade han barn. Hans änka innehade apoteket under de närmaste tre åren efter mannens död och skötte detsamma genom provisorerna Daniel Norlijn och Johan Jacob Forshæll.

Denne senare blev 1785 innehavare av apoteket. Han var född den 2 juli 1758 i Lojo socken i Finland av pedagogen Jacob F. och Christina Reilin. Efter undervisning i hemmet blev han elev hos apotekaren von Mell i Åbo. Sedan läroåren voro förbi, begav han sig till Sverige och studerade en tid vid Uppsala universitet, särskilt kemi under professor Torbern Bergman. Han blev sedan farmaceut på apoteket Hjorten i Örebro och förestod under åren 1782 och 1783 apoteket i Söderköping samt blev 1784 föreståndare för apoteket i Vänersborg. Detta apotek inköpte han sedermera 1785 och avlade i samband därmed apotekarexamen. 1795 erhöll han bekräftelse på apoteksprivilegiet. Han gjorde sig känd — heter det i Apotekarehistorien — ej endast som en driftig man, utan även som en bland rikets kunnigare apotekare. Han hade ej obetydliga kunskaper om de inre sjukdomarna. Han utförde också understundom mindre kirurgiska operationer. Under lasarettsläkaren assessor Hollbergs frånvaro skötte han även kortare tider Vänersborgs lasarett.

Han avträdde apoteket år 1821 till sin son Johan Henric Forshæll och avled i Vänersborg den 4 mars 1830.

Forshæll var sedan 1787 17/6 gift (å Näs i Östergöt.) med Johanna Westerberg, född 1770, d. 1848, dotter av handlanden i Norrköping Jacob Westerberg och Anna Cajsa Ljung.

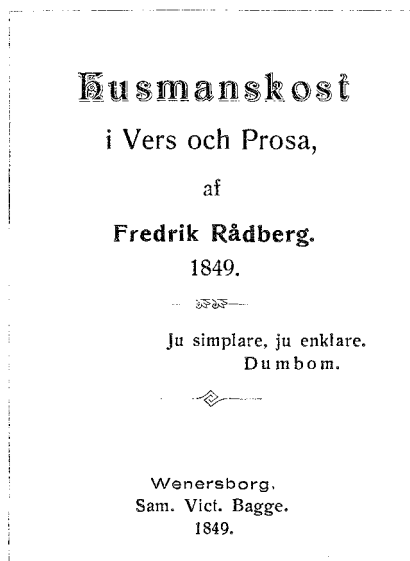
Utom en dotter och en son, som avled o s å s o m barn, hade makarna dottern Johanna Maria, född 1790, gift 1812 med stadsläkaren och stadschirurgen i Vänersborg (1812—

1814) Anders Jonas Alm, f. 1788 d. 1818, Anna Charlotta, född 1796 d. 1824, samt Johan Henric, född 1799 d. 1877, den sistnämnde faderns efterträdare såsom apotekare i Vänersborg under åren 1821—1835.

BERTEL HALLBERG.

En bok om husmanskost.

FREDRIK RÅDBERG, en vitter, filosofisk och trevligt originell komminister i Vänersborg för 100 år sedan (1836—1853), har redan varit föremål för en artikel av dövtumslärare Folke Wikström i Gillets årsskrift 1939, men sagde prästman är så intressant, att jag anser mig böra lämna ytterligare karakteristiska uppgifter om honom. Därtill föranledes jag av, att jag i början av detta år erhöll en skrivelse från en för mig fullständigt obekant fil. kand. A. Wiberg i Stockholm med förfrågan, om jag kunde lämna några uppgifter om komministern Fredrik Rådberg och möjligen anskaffa av honom utgivna skrifter. Jag erinrade mig då, att jag i min boksamling hade ett häfte med titeln:

Enligt skriftens "Ödmjukaste Företal" hade författaren år 1830 utgivit "ett stycke arbete" med titeln: "Litterärt Thema med Variationer", vilket arbete jag vet mig också hava haft i min ägo, men som jag nu ej kunde återfinna. (Förmodligen är det utlånat med vanlig påföljd!) Antagligen skulle brevskrivaren författa någon avhandling berörande den, som det vill tyckas, ej alltför okände komministern, varför jag sände mitt häfte, som ock redbart återställdes.

När jag för många herrans år sedan förskaffade mig häftet såsom varande både skrivet och tryckt i Vänersborg, ögnade jag visserligen igenom det, men nu har jag läst det med mera andakt, för att tala prästerligt. Jag fann därvid, att Rådberg var en begåvad poet, som ännu i dag kan läsas med intresse, samt en vaken iakttagare och tänkare, som intresserade sig för allt omkring sig i stat, samhälle och hem, med yttranden, kritik och reformyrkanden. Av allt att döma var han varm-hjärtad och människoälskande, säkerligen också humoristisk samt som prästman vidsynt i förening med äkta religiositet. Såsom boren vänersborgare torde han vara värd att ihåg-kommas av Vänersborgs Söners Gille, varför — till komplettering av vad som redan om honom andragits — en kort redogörelse för hans diktning på vers och prosa torde vara motiverad.

Det förefaller, som om Rådberg skulle ha varit matälskare, ty innan han stannade för titeln "Husmanskost", hade han tänkt på "Kallops, Ragu och Frikassé", allt ju mycket smakligt.

Häftet, om 160 sidor i oktav, innehåller först en avdelning "Rim och Meter" om 22 dikter, vari Rådberg ledigt rör sig med olika versmått och olika versslag. Då utrymmet icke medger återgivandet av hela dikter, lämnas här endast några stickprov på hans skaldekonst:

MITT FOSTERLAND.

— — — — —
Hur kan den kallas Svensk, som icke finner
Vårt språk af alla skönast på vår jord?
Dess luft den renaste, och som ej brinner
För högheten och styrkan i vår Nord?
Ej ser af alla hälst de Svenska tårnor,
Och hörer klangen hälst af deras röst;
Och lysas hälst af Sveas sol och stjärnor,
Och slocknar hälst vid Sveas trogna bröst?
— — — — —

VÅRVISA.

— — — — —
Hvadan kommer du Vår? Hvadan din skaparkraft?
Och din strålände blick? — Sprungen ur solens famn —
Är min svärmande känsla
Med dig fostrad vid samma bröst?
— — — — —

DET NYA ÅRET TILL DET GAMLA.

— — — — —
Hvad Ni försummat, Tant, det vill jag göra,
Förnuftets bruk åt svärmarn återge,
Till folken vill jag kraft och kunskap föra
och nakna sanningen till furstarne.
— — — — —

VÄLMENTA NYÅRSÖNSKNINGAR.

1837.

— — — — —
Må tjugo rätter minst uppå kalasen
Bevittna att Guds gåfvor finnas än!
Må vänskap lösen bli vid fulla glasen,
Buteljen blott vår verkelige vän!

Må blott små tjufvar hängas, aldrig stora,
Ej stora herrar häcklas af de små,
Sitt N e f a s ingen hyggelig karl förlora,
och sina får i trygghet klippta få!
— — — — —

SÄLLSKAPSSÅNG.

— — — — —
Lycksalig den på jorden bor;
Som helt kan älska, glädjas och förlåta;
Kan tänka mången tanke ljus och stor,
Och vid det skönas bild av tjusning gråta.
— — — — —

VID JUBELFESTEN D. 31 OKTOBER 1817.

— — — — —
Luther kom! och tanken väcktes,
Frihet tändes, hatet släcktes;
Andans låga brinner klar,
Som så qväfd och misskänd var.
— — — — —

*

Jag nödgas stanna vid det anförda för att lämna plats för Rådbergs filosofiska betraktelser, vilka han kallar "Aforismer i Blandade Ämnen", upptagande cirka två tredjedelar av häftet, varför alltså endast ett fåtal kunna anföras:

"Ingen får mera inskränkas i sin frihet och rätt än som är nödvändigt för bevarandet af allas lika frihet och rätt att förvärfva, ega och bruka, hvad de med gemensamt namn kalla för sitt, det vare sig kroppsligt, andligt, fysiskt eller moraliskt."

"Verklig vilja får inte tänkas utan verkligt vetande om det man vill." — "Huru få äro ej i våra dagar de Theologer, som verkligt veta något om Gud! Huru få de vetenskapsmän, som något verkligt veta om den sanna, gudomliga vetenskapen!"

"Älska den politiska friheten, om du älskar den moraliska, och den moraliska i och genom den politiska, om du älskar ditt fädernesland, ditt slägte och Gud."

"Med rätta har man anmärkt: 'att yrka, det den politiska friheten ej bör givas en nation, förr än hon är mogen att emot-

taga den, det är att säga: att naturen måste vara mogen för att vinna mognad'."

"Rättvisa är ett ord, som ligger hvarje processmakare på tungan; och likväl gifves — — — ingenting mera omöjligt att åstadkomma utan både hufvud och hjerta än rättvisa."

"Den rättvise älskar regler, grundsatser, bestämda lagar i allt, emedan han mera åsyftar det helas ordning, än tillfredsställandet af egna böjelser."

"Samhällets stora problem är ej att tygla, utan att förädla, och sann dygd kan aldrig bli tvångets, endast frihetens resultat."

"Borgligt samhälle kan ej realiseras utan själarnas gemenskap; denna egenskap är i ett stort land omöjlig utan tryckfrihet. Utan oinskränkt tryckfrihet kan också numera ingen politisk frihet äga rum." (Aktuellt nu!)

"I våra dagar må det väl mer än någonsin heta: det är icke guld allt som glimmar." (Gäller fortfarande!)

"I moraliskt afseende gifves blott en måttstock, samvetets, som ej låter sig hvarken utvidgas eller hopklämmas." (Kan detta sägas nu?)

"En kraft så väl som ett vetande och en konst utan kärlek är en icke-kraft, ett icke-vetande, en icke-konst — samhället utan kärlek vore utan eld, utan sol. Kärlek är samhällets verkliga eld och lif."

"Stats- och familjelifvets ändamål är bildning till moralisk frihet, dygd och kärlek..."

"Den bästa rangordning mellan människor torde vara den, som indelar dem i trenne klasser: de som lefva för idéer, de som verka för ett bestämdt mål, och de som lefva för dagen."

"Du, som är i stånd att besluta ett sjelfmord, säger Rousseau, säg mig: fritager dig din svaghet från uppfyllandet af dina plikter? — — — Förrän du flytt ditt slägte, betala hvad det gjort för dig!"

"Det är väl blott onyttan af den gamla syndafloden, som skonar oss för en ny."

"Talfriheten är ovilkorlig menniskorätt i staten; skrif- och tryckfrihet dess nödvändiga surrogater."

"Originalitet i konst, vetenskap, lefverne måste vara målet för all verklig bildning. Jemförd äfven med de största talanger, är originaliteten en sol, af hvilken de hämta sitt ljus."

Av det lilla anförda torde man kunna göra sig en föreställning om prästen Rådbergs karaktär och livsåskådning.

*

Det särskilda företalet till dikterna i häftet utgöres av fragmenter ur Rådbergs egen biografi, varur följande torde böra anföras:

Att författaren var infödd vänersborgare framgår av hans egen presentation: "Jag är född i en liten stad vid en den största insjö i Europa, utan att jag kunnat märka, att denna sista omständighet på mig haft något annat inflytande, än att nog mycket utspäda min poetiska ådra, så att i våra bistra tider man aldrig rätt velat vidkännas den hvarken på den Fosforiska eller Akademitiska Parnassen." Hans far var ämbets- och uppbördsman vid ett regemente. Modern tycks ha varit en resolut och duktig kvinna. Just samma år, då danskarna "från Norge voro ohövlige att objudna göra ett besök i vestra Sverge" (1788), "funderade jag som bäst på att komma till verlden." "Så snart jag märkte faran, ville jag icke för momangen genera min goda mor, utan uppsköt min ankomst till Februari det följande året." Emellertid hade ett stort antal vänersborgare vid danskarnas anfall flytt ur staden till kringliggande landsbygd, däribland familjen Rådberg. Fadern tycks icke hava varit någon modig och myndig man, ty han vågade sig icke in till staden för att sköta sin tjänst. Men den som icke lät skrämman sig var hustrun, som reste in till staden i mannens ärenden. Där besökte hon också sitt

och mannens nya hus för att se till det och fann det ockuperat av danskarna, som svinat ner och begått ohägn över allt i rummen. Då rann sinnet ordentligt på den resoluta frun, som tog befälhavande löjtnanten i upptuktelse så grundligt, att denne i all ödmjukhet lovade bot och bättring. Hon torde haft svårt att hålla sig allvarsam, då den bålde löjtnanten tog emot henne i lång rock utan byxor, ity att hans enda par byxor hängde på trädgårdsstaketet för att torkas.

Om sin skoltid har Rådberg just intet vackert att säga. Han gick i småstadens "Rektor-skola, der Latin var dagligt bröd, och handplaggorna i stället för sofvel." En gång under skoltiden räddades Rådberg från att bli skalperad. Han hade nämligen genom en sjukdom, som han kallar "rötfeber", blivit som pojke fullständigt barskallig. En dag blev rektorn ursinnig och rusade på Rådberg för att grundligt ruska honom i håret. Den hetsige läraren märkte först efter en stund genom skolklassens munterhet, att han stod och agade — Rådbergs peruk. Skolan som "piskningsanstalt" väckte hans avsky, och därifrån härledde sig, att han aldrig kunde höra "omtalas förnufts och dygdens bibringande genom käppen, det vare sig bland skolungdom, torpare eller soldater..."

*

Med ovanstående hade jag ämnat sluta, men för bildens fullständigande anser jag ytterligare några uppgifter ur Fredrik Rådbergs skiftande levnadshistoria vara på sin plats.

Efter vederbörliga ganska raska studier avlade han i Uppsala hovrättsexamen 1806 och kansliexamen 1807 samt tjänstgjorde därpå vid ämbetsverk i Stockholm till 1811. Men han trivdes icke på juristbanan utan återvände då till universitetsstaden och promoverades 1818 till filosofie magister och blev året därpå prästvigd i Skara, varefter han tjänstgjorde som präst och lärare å diverse platser. Hans håg låg emellertid åt författareskapet, och han hade under tiden skrivit uppsatser och översättningar i mängd i olika ämnen för tidningar och tidskrifter. 1828 hade hans livliga och spekulativa intellekt tydligen fått nog av den knaggliga präst- och lärarebanan å landet, varför han då flyttade till Stockholm såsom medarbetare i tidningen "Journalen". Redan året därpå hade han

plats såsom lärare och t. f. rektor vid Nya Elementarskolan. Ej heller här blev han varaktig, ty 1831 återvände han i kyrkans sköte i egenskap av komminister i Tegneby i Skara stift, varifrån han 1836 överflyttade till samma befattning i Vänersborg, där han blev stadivarande under filosofiska och sociala funderingar och skriftställer.

Andra större skrifter, som Rådberg utgivit, äro: "Staten betraktad såsom uppfostringsinstitut" (1823). "Försök till populär framställning af Kristuspantheismen" (1832) och "Friedland, romantisk, litterär och politisk dröm" (1839).

I första upplagan av Nordisk Familjebok har Fredrik Rådberg ansetts värdig att såsom "präst och skriftställare" få en minnesruna, men i senare upplagan saknas han helt och hållet. Nya stjärnor hava väl fördunklat de gamla.

JONAS WALLIN.

ÅRSKRÖNIKA 1941.

Världen har knapphet på varor och nyttigheter men överflöd på ord. Alla materiella tillgångar tas i anspråk för att göra dödandet så effektivt som möjligt och för att skaffa medel till förstörelse av materiella värden, som generationer med svett, möda och umbäranden åstadkommit. Men på ord råder ingen brist, förrådet berikas ideligen. Överflödet gör dem värdelösa, även om de förgyllas upp på det mest illfundiga sätt och utbjudas i nya kombinationer och i omsorgsfullt mejslade adjektiv. Det snurrar i våra arma huvuden av alla dessa begrepp, som spottats ut i radio och press. Den, som inte fått sin skolning i propagandaministerier och informationsstyrelser, har svårt att följa med i tankegångarne. Allt detta är förmodligen ett led i den nyordning, varom dagligen och stundligen mässas i olika ton- och läsarter. När nu allt här i världen skall nyordnas, möjligen med undantag av nordsta'ns gator, varför skulle då inte denna anspråkslösa krönika nyordnas och göras mera dynamisk, även om den därigenom bleve ännu mera svårsmält än tidigare och ännu mindre sanningenlig. Men den skulle då skrivas i överensstämmelse med tidens krav, bland vilka det gamla talesättet, att orden äro till för att dölja tankarna, synes ha blivit ett av de förnämsta. Från regeln gives visserligen lysande undantag, exempelvis i Vänersborgs stadsfullmäktige, men därom mera senare.

"Min son, om Du visste med huru liten klokskap länderna styras". Något i den stilen yttrade en gång i tiden den gamle

rikskanslern Axel Oxenstierna. Han höll också själv styvt på klokskapen såsom nödvändig för ett rikets styrelse och hade föga till övers för ingivelser och inre kallelser. Men så levde han ju för flera hundra år sedan, närmare den mörka medeltiden, åtminstone i år räknat. Hans sentida efterföljare timrar tusenårsriken i så forcerat tempo, att resultatet av ingivelserna emellanåt tas ut i förskott. Metoden har sina risker; man kan få uppleva den sensationen, att lik titta, vilket lär vara ganska kusligt. Något i den stilen har väl inträffat i kriget mellan Tyskland och Ryssland — de förut så såta vännerna. När Ryssland angreps vid midsommartiden, skulle intåget i Moskva inte dröja många veckor; den 1. okt. var Ryssland definitivt besegrat, meddelade Berlin. Idag företar man planmässiga förflyttningar i samma riktning som Napoleon en gång i tiden, när han haft det tvivelaktiga nöjet se Moskva brinna. Kanske voro de norska filtarna inte tillräckliga för att skydda mot den ryska vintern.

Krigshändelserna ha i övrigt under året resulterat i att det stortyska rummet vidgats och det italienska krympt samman. Det kan kanske vara tvivel om, vart Grekland skall räknas, men på den punkten är man ganska tystlåten i det annars ganska högljudda Rom. Kanske i avvaktan på direktiv från Berlin. I alla dessa länder, som så litet förstått sitt eget bästa, att de satt sig till motvärn mot främmande inkräktare, ljuda nu exekutionsplutonernas salvor, fortsättande det värv, som tanks och bombflyg icke förmått slutföra. Men till och med fruktan kan förlora sitt grepp över människornas sinnen. Blott hatet återstår. Så födes på nytt Versailles, även om rollerna äro ombytta och metoderna kunna variera. Neslig och omild var behandlingen av de besegrade i Versailles, neslig och omild är den behandling, som dagens segerherrar praktisera.

Enligt uppgift för att undvika ett nytt Versailles ha Roose-

velt och Churchill någonstans på Atlanten utfärdat en förklaring angående krigsmålen, som ha en misstänkt likhet med Wilsons fjorton punkter. Skulle segern slutligen stanna på den sidan, kanske det blir lika litet kvar av atlantdeklarationen, som det blev av de Wilsonska punkterna i Versailles.

Japan tvekade länge, innan det vågade språnget mot sin granne på andra sidan Stilla Oceanen. Men på ett ögonblick, under pågående förhandlingar om fredlig uppgörelse, blev detta hav till annat än stilla; det paradisiska Hawaii förvandlades av japanska bombplan till ett inferno. När Onkel Sam omsider gnuggade sömnen ur sina troskyldiga ögon, hade hans stolta flotta betydligt decimerats. Uppiggade av dessa händelser skyndade Hitler och Mussolini att kasta stridshandskarne, ja egentligen är det väl bara en det kan röra sig om, mot Förenta Staterna. Sedan duggade krigsförklaringarna lika tätt som japanska fallskärmsjägare över Filippinerna. Världsbranden är total, de neutrala eller icke krigförande kunna snart räknas på ena handens fingrar.

Ännu så länge få vi svenskar räkna oss till de icke krigförande. Till de neutrala försäkras på högsta ort, och man kanske inte ska strida om ord utan blunda med ena ögat, när permittenttågen passera och ammunitionståg explodera i Krylbo. Vi vägra dock att engagera oss med vapen i hand utan stå med för fot gevär, beredda, få vi hoppas, om någon skulle vilja ta oss under sitt beskydd, som det så vackert heter. Men även beredskapen kostar oss offer i människoliv och materiel. Med sorg i alla svenska hjärtan upplevde vi den dag, då de tre jagarne och en stor del av deras besättningar gingo under å Hårsfjärden.

Vi vila alltså som prinsessan på vår neutralitets lilla ärt. Vårt tal är officiellt hövligt och vårt uppträdande oklanderligt. Vi avvisa främmande flygplan i lämplig utsträckning, och våra båtar bli aldrig torpederade, de krigsförlisa. Och så utväxlas

protester med de krigförande — av olika anledningar. Protesttrafiken är dock något enkelriktad norröver och gäller ofta herr Segerstedt. Redaktörerna söderut ha av allt att döma större frihet, när det gäller oss. Så vi få hålla till godo med att beskrivas som oneutrala asgamar och pensionerade borgarbrackor. Professor Israel Holmgren är också en besvärlig herre, som fått hallucinationer på gamla dagar och oförståndigt nog redogör för dem vid offentliga möten. Och så ha vi Sven Hedin. Vare om honom nog sagt, att han är stor som forskningsresande men mindre som politiker.

Annars pyssla vi med våra kuponger och klaga över tiderna, som nog inte äro svåra, om vi vill vara uppriktiga. En stor sorg är emellertid, att de svenska hönorna upphört med sitt trägna värpande, sedan äggen ransonerats. Hönsen äro kanske inte så dumma, som man trott, eller åtminstone inte ensamma om den egenskapen.

Nöjeslivet skall reformeras, och i spetsen för den reformen går kyrkoherde Grände i Tvååker. Det finns många sätt att bli bemärkta, och kyrkoherdens var kanske inte det dumaste. Om däremot herr Palm i folkparkerna har någon framtid för sig efter sitt förslag om någon slags andaktsstund i samband med danstillställningar, det är väl frågan om. I varje fall bleve det ett ganska sällsamt mellanspel i swingandet och babsandet.

Till nöjeslivet får kanske också räknas Badklubben Borsta Mig på Ryggen, fast fröjden blev ganska kort med borstandet. Polisen, som kan vara ofin, när den vill, tyckte det hela hade visst tycke av mutor och bestickning. Det finns ju vassa borstar.

Det finns också mera kvalificerade nöjen, t. ex. att läsa böcker. Julens bokflod har varit rik och kritikerna i stort sett nöjda, naturligtvis på det speciella sätt, som är dem eget. Det har i själva verket varit ett nöje att bara läsa boktitlarna

i år, så utomordentligt nyordnade, som de blivit. Med litet god vilja kan man få ihop en sällskapslek med frågor och svar av bara titlarna. Olle Hedberg frågar "Vad suckar leksaks-lådan" och Ester Lindin svarar "Det är inte lätt att vara barn". Arvid Brenner annonserar "Rum för ensam dam", Hammenhög tillfogar "Svar med amatörfoto", Hans Botvid "En gäst får medtagas" och Ebba Theorin-Kolare försäkrar "Ingen ser oss". "Rid i natt" uppmanar Wilhelm Moberg och Irja Brovallius lugnar ryttaren med orden "Någon gång skall det ljusna". Och slutligen en bok, som bara med sin titel säger mer än många volymer: "Var som en människa" vädjar Bengt E. Nyström. Och så kan rusningen till Sten Wennberg, bokhandeln, börja i morgon. Denna reklam får han gratis.

Böckernas bok kom för trehundra år sedan för första gången ut på svenskt språk. Detta jubileum har firats bl. a. av Upsala Universitet med kreerandet av hedersdoktorer, bland vilka befann sig Yngve Rudberg. En välförtjänt utmärkelse, som gläder alla dem som under hans vänersborgstid kommo i beröring med denne prästman och framför allt människa.

Lucia har korats och firats över hela Sveriges land, från Stockholm till Grönköping. Vänersborg har naturligtvis också valt sin Lucia. Tyvärr har jag inte deltagit vare sig i valet eller festligheterna, så jag kan bara döma, efter vad jag sett och läst i E. L. A. Och med ledning därav kan jag bara konstatera, att de gamle romarnes tänkespråk "om tycke och smak ska man inte disputerat" fortfarande äger giltighet.

Det är stadsfullmäktigeval nästa år, och för att inte väljarna ska komma på dåligt humör, ha de snälla farbröderna sänkt skatten. I detta sammanhang skulle jag ju också ha talat något om anledningen till, att Vänersborgs stadsfullmäktige i början av denna krönika nämndes som undantaget från regeln, att orden äro till för att dölja tankarna. Men en vänlig man har viskat i mitt öra, att det kunde medföra komplika-

tioner, och varför skulle en krönikeskrivare i onödan uppträda i Israel Holmgrens sällskap, med dagsböter och annan otrevnad. Men lektor Bergqvist är i varje fall inte längre engagerad i luftskyddet.

Vänersborgs yttre undergår ideliga förändringar. Här har tillkommit så mycket nytt, ny skola, nytt ålderdomshem och en kombinerad bussvänthall och bekvämlighetsinrättning, den senare i lokalpressen utförligt beskriven med noggranna anvisningar angående nycklars avhämtande och avgifternas erläggande. Hushållningssällskapet har byggt en brandstation, som staden får hyra. Nog förefaller det, ytligt sett, vara en för hushållningssällskapet främmande uppgift, men ett kan man ju konstatera, att finns det inte ekonomer på annat håll inom staden, så nog finns det sådana i hushållningssällskapet. Det borde ju förresten bara namnet borga för.

Från hushållningssällskapet är det inte långt steg till residenset, där en ny konungens troman residerar. Landshövding von Sneidern har efter väl ryktat värv och stora avskedsfester lämnat sin post och efterträtts av landshövding Vilhelm Lundvik.

Om vi använde storpolitikens metoder skulle här meddelas, att en cellulfsabrik förlägges till staden. Men så långt ska vi inte gå, vi säger bara, att man hoppas — och drömmer. Vilket visar, att man inte längre har samma hänsyn till stadens ålderdomliga prägel, som på den tiden Bergslagsbanan skulle förläggas till Vänersborg.

Om jag nu slutligen nämner, att Brandstodsbolaget firat hundraårsjubileum, med minnesskrift av Jonas Wallin, och att Arbetareföreningen firat sin sextioåriga tillvaro, utan minnesskrift, torde det mesta vara sagt, som får sägas, om årets händelser i Vänersborg.

Det enda, som kan meddelas om Gillet, tycks vara, att årsskriften i år upplever sin tionde årgång. Om något sådant

hade jag inte vågat drömma, när jag med tvekan för elva år sedan föreslog dåvarande ordföranden och vice ordföranden att lägga sitt inflytande i vågskålen för att åstadkomma en Gillets egen årsskrift. Hittills har det gått bra, fast Isidor knorrar över årsskriftsnämnden, som han tycker sölär onödigt länge med utgivningen varje år. Nog skulle vi gärna vilja förebygga knorret, men några Bragelöften våga vi oss inte på. Må vi bara hoppas att årsskriften skall fortleva; någon liten plats fyller den väl alltid, om inte annat så i bokhyllorna.

Krönikan är till ända. Hoppet är det sista, som överger oss människor, och hur mörka tiderna än kunna synas, vågar jag därför, som alltid om åren, avsluta krönikan med önskningar om ett gott nytt år för gilletts medlemmar, för hemstaden, för Sveriges folk och för en av kriget härjad jord.

Vänersborg den 26 dec. 1941.

ELOV NORDÉN.

MINNESRUNOR 1941.

Åter står åldermannens plats tom. Den tredje i ordningen av gilletts åldermän har lämnat oss. Med Karl Gustaf Cedergren har Gillet förlorat icke endast åldermannen utan en man, som med outtröttlig forskarhåg och kärlek till hembygden knöt samman nuet med länge sedan svunna tider. En eldsjäl har slocknat. Hans temperament var inte sävligt svenskt. Han var full av hetsigheter, han undvek inte strid men han sökte den inte för dess egen skull, och hans hand räcktes snart åter till försoning. Han var en personlighet, helt och fullt en människa. Sådan minnas vi honom och vi bevara hans minne i tacksamhet, stolta över att ha fått räkna honom som vår ålderman.

Fältläkaren KARL GUSTAF CEDERGREN avled i Vänersborg den 4 nov. 1941. Han var född i Vänersborg den 21 aug. 1867 och son till handlanden Adolf Cedergren, blev student i Vänersborg 1886, med. kand. 1892 och med. lic. 1898. Vid lasarettet i Falköping tjänstgjorde han som underläkare åren 1900—1902, utnämndes 1903 till bataljonsläkare vid Jämtlands fältjägareregemente men fick redan följande år transport till Västgöta

regemente, där han 1917 utnämndes till regementsläkare. Vid avgången ur aktiv tjänst utnämndes han till fältläkare i fältläkarekårens reserv. Åren 1903—1912 var han praktiserande läkare i Skara, men flyttade sistnämnda år till Vänersborg, där han, till dess sjukdom bröt hans krafter, utövade en omfattande privatpraktik. Han företog ett antal utländska studieresor och tjänstgjorde bl. a. under förra världskriget på krigssjukhus i Wien. För sina insatser där mottog han Österrikiska Röda Korsets hederstecken med krigsdekoration. Under åren 1920—35 fungerade han som biträdande förste provinsialläkare i Älvsborgs län och under samma tid som läkare vid epidemisjukhuset i Vänersborg.

Hans håg för kulturhistorisk forskning väcktes redan i unga år, och det arbete han som kulturhistoriker nedlagt är av ovanliga mått. Det var främst hembygdens historia, som blev föremål för hans forskning. Resultatet publicerades i artiklar och större arbeten, av vilka här endast nämnas "Ur Vänersborgs stads hävder" och första avsnittet av det i Gillets årsskrift 1932 publicerade "Bidrag till Vänersborgstraktens förhistoria". Hans fornsakssamling var stor och värdefull och finnes deponerad i Vänersborgs Museum. Han var museets intendent sedan 1920. År 1923 förordnades han som riksantikvariens ombud i Väne och Sundals häraders samt Vänersborgs stad. För sina insatser på dessa områden kallades han till korresponderande medlem av Kungl. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien.

Utöver sina intressen som läkare och kulturhistoriker räckte hans tid även till för mångahanda uppdrag. Han innehade bl. a. högt betrodda ställningar inom frimurarelogen Råta Vinkeln och inom Vänersborgs Söners Gille, vilket han tillhörde från dess bildande och där han sedan år 1935 fungerade som förste älderman.

Disponenten CONRAD HENRICHSON avled i Oslo den 20 jan. 1941. Han var född i Vänersborg den 12 nov. 1885. I unga år fick han anställning å dåvarande Vänersborgs-Postens tryckeri, varifrån han efter lärlingstidens slut flyttade till Wezätas Tryckeri i Göteborg. Efter tre års anställning där reste han till Tyskland, där han hade anställning vid ledande tryckerier. Vid krigsutbrottet 1914 återvände han till Sverige, där han en tid hade anställning i Stockholm, varefter han flyttade till Oslo, där han några år drev egen rörelse. Han blev sedermera, på grund av

sina omfattande yrkeskunskaper, utsedd till disponent hos P. M. Bye & Co., vilket företag han upparbetade till ett av de ledande i Norge. Han var medlem av Gillet sedan år 1934.

Förre förmannen ROBERT NILSSON avled i Vänersborg den 4 febr. 1941. Han var född i Vänersborg den 24 juli 1869 och började sina bana vid Tändsticksfabriken i Vänersborg. Därefter fick han anställning vid en liknande fabrik i Danmark och senare vid Tändsticksfabriken i Västervik. Omsider återvände han till Vänersborg och sin gamla fabrik, varifrån han avgick med pension år 1931.

Robert Nilsson var en stilla och försynt man med bestämda åsikter, som han ej heller tvekade att hävda, då han så fann påkallat. Han var medlem av Gillet sedan år 1907 och under flera år styrelseledamot.

Grosshandlaren AXEL THEODOR ERIKSSON avled i Göteborg den 10 mars 1941. Han var född i Vänersborg den 28 dec. 1886. Sin affärsbana började han som fjortonårig i Vänersborg. Efter anställning hos J. G. Stäcks Manufakturaffär i Göteborg praktiserade han åren 1908—1909 i Hamburg. Sistnämnda år inträdde han i firman Hjalmar Kronlund i Göteborg som resande för att 1916 grunda egen firma, vilken 1934 ombildades till aktiebolag. Han var medlem av Gillet sedan år 1919.

Sjukskötaren AXEL THEODOR HAUFFMAN avled i Vänersborg den 30 sept. 1941. Han var född i Vänersborg den 6 jan. 1895. I unga år anställdes han som reparatör vid Vänersborgs Tändsticksfabrik men kom senare till Restads sjukhus, där han anställdes som elev år 1921 och blev ordinarie sjukskötare 1928. Då Källshagens sjukhus togs i bruk, erhöll han anställning där och var där verksam vid sin död. För musik hyste Hauffman ett brinnande intresse och var i yngre år medlem av Tändsticksfabrikens och senare Restads musikår. Han var medlem av Gillet sedan år 1930.

Försäkringsdirektören ROBERT STIBERG avled i Göteborg den 5 juni 1941. Han var född i Vänersborg den 7 juni 1867. Efter avslutade studier ägnade han sig åt lärarekallet, vilket han dock övergav 1899 för att ägna sig åt försäkringsverksamhet. Han tjänstgjorde först som inspektör i Svea och Nordstjernan och sedermera som chef för Thules Göteborgskontor. Efter avgång från denna befattning togs hans krafter i anspråk av Riksförsäkringsanstalten, vars ombud i Göteborg han varit sedan 1903. Han tillhörde stiftarne av Försäkringssällskapet i Göteborg och nedlade inom detta ett intresserat arbete, bl. a. som kassaförvaltare och klubbmästare. Vid flera interskandinaviska försäkringskongresser var han delegat för Göteborg. Djupt musikintresserad tillhörde han bl. a. i många år Filharmoniska sällskapets styrelse i Göteborg. Han var medlem av Gillet sedan år 1906.

*Sida vid sida falla de,
samlas allt fler och fler,
somliga tidigt kallade,
andra, då sol gått ned.*

*Skuggorna breda sig om dem,
vilan är djup och lång.
Domnande kvällsvind söver dem,
susar sin vaggande sång.*

Vänersborgs Söners Gilles styrelse- berättelse för år 1941.

Styrelsen för Vänersborgs Söners Gille får härmed avgiva följande berättelse över verksamheten under år 1941.

Med saknad vill styrelsen här erinra om den förlust, som drabbat Gillet i och med förste åldermannens, fältläkaren K. G. Cedergrens, bortgång.

Under året har Gillet varit samlat till årsstämma den 15 april och till högtidsstämma annandag jul. Till den senare hade 54 av gilletts medlemmar infunnit sig.

Styrelsen utsåg för år 1941 inom sig till andre ålderman och kassafogde kassören Isidor Janson, till gilleskrivare stadskamreraren Elov Nordén och till gillevärd länsbokhållaren Gunnar Hjorth. Styrelsen har under året haft 4 sammanträden.

Ur "Knut Hernströms Understödsfond" hava utdelats fyra julgåvor och ur "Major Oscar Wenerströms Understödsfond" två julgåvor.

Årsskriften har under året utkommit med sin tionde årgång och tillställts samtliga medlemmar.

Medlemsantalet utgjorde vid 1941 års utgång 293, varav 7 ständiga medlemmar. Under året hava 6 medlemmar avlidit, 2 avförts ur medlemsförteckningen och 8 nytillkommit.

Beträffande fastighetsföreningen och ålderdomshemmet hänvisas till fastighetsföreningens styrelseberättelse.

Över Gillets kassor och fonder lämnas följande redogörelse:

1. ALLMÄNNA KASSAN:

Behållning från år 1940		79: 08
Inträdes- och årsavgifter	586: —	
Annonser i årsskriften	325: —	
Försålda årsskrifter	26: 50	
Ränta	1: 17	938: 67
	Kr.	1.017: 75

Kostnader för årsskriften	442: —
Kransar och blommor	123: 80

Annonser	24: 84	
Porto och telegram	16: 90	
Trycksaker och skrivmateriel	32: 40	
Inkassering av årsavgifter	57: —	
Kostnader för gillestämman	50: —	
Inköp av träsnitt	10: —	
Julgåva	21: —	777: 94
Behållning till år 1942: Innest. i bank	37: 94	
Kontant i kassan ..	201: 87	239: 81
	Kr.	1.017: 75

2. FÖRSKÖNINGSFONDEN:

Behållning från år 1940	3.089: 65	
Ränta	100: 10	
	Kr.	3.189: 75
Behållning till år 1942: Innestående i bank	Kr.	3.189: 75

3. NAMNKUNNIGA VÄNERSBORGARES MINNES FOND:

Behållning från år 1940	487: 21	
Ränta	15: 82	
	Kr.	503: 03
Behållning till år 1942: Innestående i bank	Kr.	503: 03

4. KNUT HERNSTRÖMS UNDERSTÖDSFOND:

Behållning från år 1940	2.040: —	
Ränta	90: —	
	Kr.	2.130: —
Utdelade julgåvor	80: —	
Behållning till år 1942: Obligationer	2.000: —	
Innest. i bank	50: —	2.050: —
	Kr.	2.130: —

5. MAJOR OSCAR WENERSTRÖMS UNDERSTÖDSFOND:

Behållning från år 1940	2.965: 22	
Ränta	98: 68	
	Kr.	3.063: 90

Utdelade julgåvor	86:—	
Behållning till år 1942: Obligationer	2.000:—	
Innest. i bank	977:90	2.977:90
	Kr.	3.063:90

6. HJALMAR A. LINDEDALS MINNES FOND:

Behållning från år 1940	2.980:85	
Ränta	97:99	
	Kr.	3.078:84

Behållning till år 1942: Obligationer	2.000:—	
Innest. i bank	1.078:84	3.078:84
	Kr.	3.078:84

7. WILHELM och NORA MALMBERGS DONATION:

Behållning från år 1940	10.840:91	
Ränta	363:20	
	Kr.	11.204:11

Utdelad livränta	300:—	
Behållning till år 1942: Obligationer	10.000:—	
Innest. i bank ..	904:11	10.904:11
	Kr.	11.204:11

Vänersborg den 9 februari 1942.

ISIDOR JANSON.

JOHN LINDGREN. ANTON THERNQUIST. ELOV NORDÉN.
GUNNAR HJORTH. BROR FOCK. BRUNO STERNER.

Granskningsberättelse.

Undertecknade, vid ordinarie gillesstämma utsedda granskningsmän för Vänersborgs Söners Gille, få, efter fullgjord granskning av 1941 års räkenskaper och förvaltning, avgiva följande granskningsberättelse.

Vid genomgången av Gillets räkenskaper, bankräkningar, protokoll och övriga handlingar har ådagalagts, att räkningarna blivit förda med omsorg och noggrannhet, att inkomsterna blivit i vederbörlig ordning bokförda samt att utgifterna äro behörigen styrkta.

Den av styrelsen lämnade redogörelsen över Gillets och dess olika fonders ställning är fullt i överensstämmelse med de oss förelagda räkenskapsböckerna, och dess riktighet bestyrkes i alla delar.

Vi hemställa, att styrelsen tacksamt måtte beviljas full ansvarsfrihet för 1941 års förvaltning.

Vänersborg den 17 mars 1942.

THORSTEN GULZ.

ERIK CARLSSON.

Granskningsmän.

Vänersborgs Söners Gilles Fastighetsförenings styrelseberättelse för år 1941.

Styrelsen för Vänersborgs Söners Gilles Fastighetsförening u. p. a. får härmed avgiva följande berättelse över föreningens ställning per den 31 december 1941.

Räkenskaperna utvisa följande:

ÄLDERDOMSHEMMET:

VINST- och FÖRLUST KONTO:

Inkomster:

Hyrors konto	3.385: —	
Årsavgifters konto	334: —	
Räntors konto	24: 65	3.743: 65
Kapital konto, årets underskott	854: 44	
	Kr.	4.598: 09

Utgifter:

Inventariers konto, avskrivning	130: 08	
Bränsle konto	1.266: 18	
Diverse omkostnaders konto	625: 10	
Försäkringspremiers konto	103: 12	
Ljus konto	206: 40	
Löners konto	1.080: —	
Renhållnings konto	20: 01	
Reparationers konto	819: 55	
Skatters konto	308: 65	
Vattenavgifters konto	39: —	4.598: 09
	Kr.	4.598: 09

IN- och UTGÅENDE BALANS KONTO:

<i>Tillgångar:</i>	den 1/1.	den 31/12.
Fastighetens konto	40.000: —	40.000: —
Inventariers konto	2.601: 59	2.471: 51
Obligationers konto	50: —	50: —
Bankräkningars konto	883: 90	108: 55
Bränsle konto	—	578: 93
Kassa konto	322: 40	89: 46
	Kr. 43.857: 89	43.298: 45

<i>Skulder:</i>		
Reservfondens konto	1.735: —	1.735: —
Utestående skulders konto	205: —	—
Låne konto	—	500: —
Kapital konto	41.917: 89	41.063: 45
	Kr. 43.857: 89	43.298: 45

SYSKONEN INGEBORG och GOTTFRID ELIASSONS DONATION:

VINST- och FÖRLUST KONTO:

<i>Inkomster:</i>		
Räntors konto	Kr.	1.083: 72

<i>Utgifter:</i>		
Livräntas konto	480: —	
Skatters konto	173: 10	653: 10
Kapital konto, årets överskott		430: 62
	Kr.	1.083: 72

IN- och UTGÅENDE BALANS KONTO:

<i>Tillgångar:</i>	den 1/1.	den 31/12.
Obligationers konto	200: —	5.200: —
Bankräkningars konto	7.312: 41	3.776: 41
Inteckningars konto	18.500: —	17.000: —
Låne konto	—	500: —
Kassa konto	98: 76	65: 38
	Kr. 26.111: 17	26.541: 79

Skulder:

Kapital konto Kr. 26.111:17 26.541:79

Vänersborg den 9 februari 1942.

ISIDOR JANSON.

JOHN LINDGREN. ANTON THERNQUIST. ELOV NORDÉN.

GUNNAR HJORTH. BROR FOCK. BRUNO STERNER.

Revisionsberättelse.

Undertecknade, av Vänersborgs Söners Gilles fastighetsförening utsedda att granska föreningens räkenskaper för år 1941, få härmed avgiva följande berättelse.

Räkenskaperna äro förda med god ordning och reda samt utgifterna styrkta med behöriga verifikationer.

Fastighetens förvaltning har handhåfts på bästa sätt.

Föreningens ställning framgår av den i styrelsens berättelse avgivna redogörelsen, vilken är i full överensstämmelse med de av oss genomgångna räkenskaperna, vilket av oss bestyrkes.

Vi hemställa, att styrelsen tacksamt beviljas ansvarsfrihet för 1941 års förvaltning.

Vänersborg den 17 mars 1942.

THORSTEN GULZ.

ERIK CARLSSON.

Revisorer.

Sammanställning

över Vänersborgs Söners Gilles tillgångar vid utgången av år 1941.

Allmänna kassan	239: 81	
Försköningsfonden	3.189: 75	
Namn-kunniga Vänersborgares Minnes Fond	503: 03	
Knut Hernströms Understödsfond	2.050: —	
Major Oscar Wenerströms Minnes Fond	2.977: 90	
Hjalmar A. Lindedals Minnes Fond	3.078: 84	
Wilhelm och Nora Malmbergs Donation	10.904: 11	22.943: 44
Ålderdomshemmet	41.063: 45	
Syskonen Ingeborg och Gottfrid Eliassons Donation	26.541: 79	67.605: 24
		Kr. 90.548: 68

VÄNERSBORGS SÖNERS
GILLES

MEDLEMMAR 1941

Hedersledamot.

ANNA WIKSTRÖM, f. DYMLING, Fru, Sundsvall.

Medlemmar.

	Födelse- år	Inträ- desår
ALMQVIST, HARRY, Byråföreståndare, Vänersborg	1894	1938
*ANDERSSON, ALBIN, f. d. Maskinist, Vänersborg	72	07
ANDERSSON, AXEL, Sanatorievaktmästare, Vänersborg ...	1901	30
ANDERSSON, ERIK, Elektriker, Göteborg	1897	40
ANDERSSON, ERIK, T., Garveriarbetare, Vänersborg	96	30
*ANDERSSON, GOTTFRID, Överpostiljon, Uddevalla	78	07
ANDERSSON, GUSTAF, f. d. Handlande, Vänersborg	62	34
ANDERSSON, GUSTAF, Reparatör, Vänersborg	1901	32
ANDERSSON, JOHN, Grosshandlare, Vänersborg	10	29
*ANDERSSON, KNUT, Verkstadsägare, Vänersborg	1881	09
ANDERSSON, OSCAR, Elektriker, Vänersborg	97	38
*ANDERSON, PRIMUS, Bankdirektör, Göteborg	78	06
ANDERSON, PRIMUS, Bankkassör, Vänersborg	98	18
ANDERSSON, RAGNAR, Handelsbiträde, Vänersborg	1919	35
*ANDERSSON, SVEN, f. d. Handlande, Vänersborg	1861	15
ANDERSSON, TORSTEN, Apotekare, Håbygård	96	32
*ANDERSSON, VIKTOR, Plåtslagaremästare, Vänersborg ...	66	10
ANDREASSON, HARRY, Arkitekt, Vänersborg	1901	30
ARVIDSON, STELLAN, Rektor, Hudiksvall	02	28
*BARKSTEDT, LUDVIG, f. d. Bankkamrer, Alingsås	1882	06
BARKSTEDT, SIGURD, Apotekare, Älvdalen	85	30
BECKEMAN, BENNO, Direktör, Stockholm	78	19
*BECKEMAN, KNUT, Hamnkapten, Uddevalla, <i>ständig medlem</i>	80	15
BENGTTSSON, HJALMAR, Sjukvårdare, Vänersborg	1905	33
*BERG, FRITZ, Boktryckare, Vänersborg	1884	08
BERGGREN, ERIK, Fil. mag., Vänersborg	1911	32
BERGLUND, FRITIOF, Handlande, Vänersborg	1884	21
BERGSTRÖM, AXEL, Landskamrerare, Falun	92	26
BERGSTRÖM, GUNNAR, Tandläkare, Örebro	1906	23
BERGSTRÖM, TORSTEN, Tandläkare, Hälsingborg	12	29

*BIEL, CARL, Sjökapten, Vänersborg	1874	1915
BJÖRNDAHL, ERIK, Bokbindaremästare, Vänersborg	88	37
BORGLING, CARL, Häradsskrivare, Stockholm	88	32
BOTHÉN, CARL, Löjtnant, Sundsandsvik	73	34
BOTHÉN, JOHN, f. d. Lantbrukare, Vänersborg	75	26
BRAND, ERNST, Ingeniör, Hälsingborg	80	21
*BRAND, THURE, Handelsresande, Lidköping	82	06
BROBECK, AXEL, f. d. Lokförare, Vänersborg	74	33
BROBECK, KARL, Kamrerare, Falun	86	19
BROMAN, LASSE, Läroverksadjunkt, Sveg	1906	23
BÜGLER, JOHN, Landskanslist, Vänersborg	04	31
CARLSSON, ALBERT, Handlande, Vänersborg	1878	35
CARLSSON, CARL, f. d. Trafikchef, Norrköping	73	29
CARLSSON, CARL, f. d. Sanatorievaktmästare, Vänersborg	78	19
CARLSSON, CARL ANDERS, Disponent, Vänersborg, <i>stän-</i> <i>dig medlem</i>	97	32
*CARLSSON, CARL ERIK, Boktryckare, Vänersborg	85	08
CARLSSON, CARL-GUSTAF, Direktörsassistent, Vänersborg	1909	30
CARLSSON, ELOF, Direktörsassistent, Vänersborg	04	30
CARLSSON, ERNST, Typograf, Göteborg	1896	40
CARLSSON, GUNNAR, Fabrikör, Vänersborg	76	19
CARLSSON, GUNNAR, Kontorist, Vänersborg	1905	38
*CARLSTRÖM, NILS, Avdelningschef, Hälsingborg	1893	16
CEDERGREN, GÖSTA, t. f. Provinsialläkare, Stjärnhov	1905	30
*CEDERGREN, KARL GUSTAF, f. d. Fältläkare, Vänersborg, <i>Gilletts förste ålderman</i> †	1867	06
CEDERGREN, RAGNAR, Avdelningschef, Kristianstad	1907	30
CEDERGREN, STIG, Stadsombudsman, Gävle	11	30
CHRISTENSSON, CARL OTTO, Kock, Göteborg	12	33
CHRISTENSSON, PER, Glasmästare, Vänersborg	17	39
DAFGÅRD, AXEL, Charkuterist, Vänersborg	1891	21
DAFGÅRD, HARRY, Charkuterist, Vänersborg	1906	30
DAHLIN, ERIK, Frisörmästare, Vänersborg	1896	30
*DAHLLÖF, LEOPOLD, f. d. Häradsskrivare, Alingsås	62	06
*DAHLSTRÖM, WERNER, Handlande, Karlsborg	91	15
DAHMÉ, ALGOT, Tekniker, Vänersborg	1909	39
*DALQUIST, GEORG, Grosshandlare, Alingsås	1880	09
DANELIUS, KARL, f. d. Förste provinsialläkare, Växiö	69	23
DE BOURG, MATS, Rektor, Södertälje	84	30
DINETZ, FRITZ, Snickaremästare, Vänersborg	95	21
DINETZ, GUSTAF, Hovmästare, Stockholm	86	32
DINETZ, KNUT, Lagerförman, Stockholm	91	32
DYMLING, RICHARD, Konsul, Stockholm	68	19
*EDLUND, ANDERS, f. d. Skofabriksarbetare, Vänersborg ..	70	15

EDLUND, AXEL, Handelsresande, Göteborg	1894	1928
EDLUND, BERTIL, Kansliskrivare, Trollhättan	99	30
EKBERG, HJALMAR, Civilingenjör, Stockholm	72	22
ELOW, PER, Bankkamrer, Brålanda	1906	30
ELOW, STIG, Ingenjör, Karlskoga	12	30
ENGLUND, NILS, Med. kand., Uppsala	09	30
ERICSSON, AXEL, f. d. Bagaremästare, Vänersborg	1880	19
ERIKSSON, AXEL, Handlande, Vänersborg	89	21
ERIKSSON, AXEL TH., Handlande, Göteborg †	86	19
ERIKSSON, CARL, Boktryckare, Mjölby	83	19
ERIKSSON, ERNST W., Handlande, Vänersborg	89	19
ERIKSSON, LARS, f. d. Skolvaktmästare, Vänersborg	78	21
*ERICSON, OSCAR, Bryggmästare, Västerås	76	06
FAGERSTRÖM, AXEL, Bryggeriarbetare, Vänersborg	1902	35
FALK, RICHARD, Förvaltare, Brandsbol	1883	24
*FALK, SVEN, Redaktör, Stockholm	66	06
*FOCK, BROR, Sparbankskassör, Vänersborg. <i>Bisittare i Gil-</i> <i>lets styrelse</i>	88	07
*FOCK, SVEN, Blindvårdsombud, Vänersborg	89	09
FOGELSTRÖM, FOLKE, Folkskollärare, Hökedalen	1901	40
*FRIBERG, KNUT, Apotekare, Storvik	1877	09
FRÖBERG, GÖSTA, Apotekare, Östhammar	96	24
FRÖBERG, HENRIK, Reparatör, Vänersborg	1912	30
FRÖJD, ARVID, Skofabriksarbetare, Vänersborg	1897	41
GADDE, ELOF, Järnhandlare, Vänersborg	1911	30
GADDE, NILS OLOF, Järnhandlare, Vänersborg	15	34
*GILLBERG, EWALD, Handlande, Vänersborg	1889	08
*GRUNDBERG, HADAR, Godsägare, Askersund	84	07
*GRUNDBERG, PER, Godsägare, Gräveby	79	07
GULLBRANTZ, GUNNAR, Godsägare, Lillebyn	96	36
GULLBRANTZ, RIKARD, Muraremästare, Vänersborg	71	41
GULZ, THORSTEN, Avdelningschef, Vänersborg	1905	28
GUSTAFSSON, HOLGER, Landskontorist, Vänersborg	11	38
GUSTAFSSON, PER EDWARD, Landskanslist, Vänersborg ..	1893	19
HAGBORG, ARNE, Handlande, Vänersborg	1908	30
HAGBORG, WALTER, Handlande, Vänersborg	01	20
HALL, HELGE, Handlande, Vänersborg	10	41
*HALLBERG, ANDERS, Riksbanksrevisor, Göteborg	1882	06
*HALLBERG, BERTEL, Borgmästare, Linköping	86	06
*HALLBERG, KURT, Drätselkontorist, Vänersborg. <i>Ersättare</i> <i>i Gillets styrelse, Gillets arkivarie</i>	93	16
HALLONQVIST, KNUT, Handlande, Vänersborg	95	21
HALLQVIST, ERIK, Stationsföreståndare, Lilleskog	93	30

HAMMARSTRÖM, UNO, Kapten, Skövde, <i>ständig medlem</i> ..	1899	1928
HANSSON, KNUT, Lagerföreståndare, Vänersborg	89	38
*HANSSON, MAGNUS, Direktör, Stockholm	72	07
HANSSON, VICTOR, f. d. Kyrkovaktmästare, Vänersborg ..	78	23
HASSELLUND, NILS, Lantmäteriasistent, Kinna	1901	36
HAUFFMAN, AXEL, Sjukvårdare, Vänersborg †	1895	30
HEDÉN, ALLAN, Drätselkontorist, Vänersborg	1907	34
HEGARDT, GUSTAF, Förste stadsläkare, Västervik	03	28
HELLMAN, EINAR, Glasmästare, Vänersborg	06	29
HELLMAN, ERIK, Glasmästare, Vänersborg	1898	30
HENRICHSON, CONRAD, Disponent, Oslo †	85	38
HJORTH, GUNNAR, Länsbokhållare, Vänersborg. <i>Gillevärd</i> ..	1902	23
*HULTÉN, AMANDUS, Snickaremästare, Vänersborg	1872	06
*HULTÉN, RICHARD, Snickaremästare, Vänersborg	84	06
JANSSON, ADOLV, Rådman, Vänersborg	81	30
JANSON, HOLGER, Socialvårdsassistent, Uddevalla	1912	35
*JANSON, ISIDOR, Kassör, Vänersborg. <i>Gillet's andre ålder-</i> <i>man och kassafogde</i>	1882	08
JANSSON, OTTO, 1:ste Expeditionsvakt, Vänersborg	85	38
JENNISCHE, BENGT, Med. lic., Uppsala	1913	30
JERNQVIST, SVEN, Bankrevisor, Vänersborg	1898	26
JOHANSSON, ALFRED, f. d. Lokförare, Vänersborg	67	30
JOHANSSON, AXEL, f. d. Telegrafkommissarie, Kalmar	71	29
*JOHANSSON, AXEL, Förman, Vänersborg	84	11
JOHANSSON, AXEL, Handelsföreståndare, Vänersborg	1903	30
JOHANSSON, EMIL, Handlande, Vänersborg	1887	19
JOHANSSON, GUSTAF, Lokputsare, Vänersborg	80	22
JOHANSSON, HARRY, Drätselbokhållare, Vänersborg	96	19
JOHANSSON, HARRY, Frisörmästare, Vänersborg	99	30
JOHANSSON, HENRY, Handelsbiträde, Vänersborg	1903	28
JOHANSON, HUGO, Konditor, Norrköping	1892	20
JOHANSSON, HUGO, Riksbanksvaktmästare, Vänersborg ..	1900	30
JOHANSSON, KARL, Skofabriksarbetare, Vänersborg	1899	35
JOHANSSON, KARL G., Snickare, Vänersborg	97	28
JOHANSSON, KARL W., Reparatör, Vänersborg	86	30
JOHANSSON, OTTO, Hovmästare, Mellerud	88	25
JOHANSSON, ROBERT, Boktryckare, Vänersborg	77	23
JOHANSSON, ÅKE, Fotograf, Vänersborg	1908	34
JOHNSSON, HERMAN, f. d. Stationsinspektör, Göta	1871	27
JONSSON, ANDERS, Kontorist, Stockholm	1915	35
*JONSSON, EMIL, Handlande, Vänersborg	1877	06
*JONSSON, ROBERT, Sjökapten, Vänersborg	77	12
JÖNSSON, GUSTAF, Hamnfogde, Vänersborg	98	19
KALTOFEN, CHARLES, Advokat, Vänersborg	1911	39

KARLSON, VALTER, Handlande, Vänersborg	1905	1930
KRAFFT, FELIX, Smedmästare, Tannefors	02	30
*KRALL, ARVID, Disponent, Ulricehamn	1882	08
LAGERGREN, SVEN, Mekaniker, Vänersborg	1914	34
*LARN, GILLIS, Apotekare, Gränna	1884	14
LARSON, AXEL, Handlande, Vänersborg	90	19
*LARSSON, ERNFRID, f. d. Postiljon, Vänersborg	81	07
LARSSON, GUSTAF, Landskanslist, Vänersborg	92	30
LARSSON, HJALMAR, Ingeniör, Vänersborg	1903	30
LARSON, JOHAN, Handlande, Vänersborg	1898	31
LARSSON, RAGNAR, Kontorist, Vänersborg	1905	30
LIND, ERIK, Boktryckare, Vänersborg	1881	23
LIND, SVEN, Försäljningschef, Vänersborg	1913	40
LINDEDAL, BIRGER, Köpman, Ronneby	1881	31
LINDEDAL, LUDWIG, Kamrerare, Storängen	69	31
*LINDEDAL, SIGURD, Bankkamrerare, Göteborg	82	06
*LINDGREN, JOHAN, Byggmästare, Vänersborg	80	14
*LINDGREN, JOHN, Byggmästare, Vänersborg. <i>Bisittare i</i> <i>Gilletts styrelse</i>	69	14
*LINDGREN, KNUT, Byggmästare, Vänersborg	77	14
LINDQVIST, GUSTAF, f. d. Lasarettsvaktnästare, Vänersborg	74	20
LINDQVIST, HÅKAN, Sjömanspastor, Stettin	1914	37
LINDQVIST, ROLF, Länsbokhållare, Vänersborg	11	35
LINDQVIST, SVEN, Expeditionsbiträde, Vänersborg	10	35
LINDSTRÖM, ALLAN, Civilingeniör, Stockholm	08	30
LINDSTRÖM, HARALD, Boktryckare, Stockholm	1873	39
LJUNGGREN, ERIK, Charkuterist, Vänersborg	98	35
LUNDBERG, ERNST, Kontorschef, Vänersborg	84	19
LUNDBLAD, OLOF, f. d. Lasarettsläkare, Vänersborg	67	19
LUNDBLAD, OLOF, Bruksbokhållare, Ramsberg	1907	28
*LUNDBORG, ERIC, Handlande, Vänersborg	1888	07
LUNDGREN, NILS, Notarie, Stockholm	89	19
LUNDGREN, THOR, Postkontrollör, Västerås	83	19
LUNDIN, GUSTAF, Experimentingeniör, Stockholm	92	19
LUNDIN, IVAR, Frisörmästare, Vänersborg	94	30
LUNDIN, JOHN, Reparatör, Jönköping	99	30
LUNDIN, KNUT, Apotekare, Ängelholm	98	26
LUNDIN, OTTO, Frisörmästare, Åmål	1901	39
LUNDIN, WÄRNER, Byrådirektör, Stockholm	1890	19
MILLING, AXEL, Banktjänsteman, Lilla Edet	96	19
MILLING, GUSTAF, Handelsresande, Vänersborg	1902	33
MILLING, THORSTEN B., Landskontorist, Vänersborg	1897	19
NILSSON, DAVID, Lektor, Skara	85	19
NILSSON, GÖSTA, Bokhållare, Trollhättan	91	26

NILSSON, KNUT, Korrespondent, Göteborg	1890	1937
NILSSON, RAGNAR, Handelsbiträde, Vänersborg	1908	41
*NILSSON, ROBERT, f. d. Verkmästare, Vänersborg †	1869	07
von NOLTING, OLOF, Disponent, Trollhättan	1877	19
*NORDÉN, ELOV, Stadskamrerare, Uddevalla. <i>Gilleskrivare</i>	1901	16
*NORDFELT, ALFRED, f. d. Rektor, Stockholm	1864	07
NYBERG, OSKAR, Handlande, Göta	75	23
NYBLOM, ERIK, Redaktör, Lidingö	73	19
*NYSTRÖM, GEORG, f. d. Järnhandlare, Vänersborg	74	07
NYSTRÖM, JOHN, Köpman, Göteborg	70	19
*NYSTRÖM, RICHARD, Handlande, Vänersborg	72	07
OLLÉN, ERIK, Sparbanksdirektör, Vänersborg	85	19
OLLÉN, OLOF, Ingeniör, Vänersborg	82	24
*OLSSON, ADOLF, f. d. Lagerbokhållare, Vänersborg	72	07
OLSSON, CARL, Kontorist, Vänersborg	1902	34
*OLSSON, OSCAR JULIUS, f. d. Bryggeriägare, Vänersborg	1881	09
OLSSON, VERNER, Bankkamrer, Vänersborg	86	20
OSCAR, ALGOT, Köpman, Örebro	91	31
PETRÉ, ERNST, Redaktör, Vänersborg	97	24
*PETTERSSON, ALGOT, Chaufför, Vänersborg	89	09
PETTERSSON, ANDERS, f. d. Slaktaremästare, Vänersborg	70	23
*PETERSON, HARRY, Handelsföreståndare, Vänersborg	1901	16
PETTERSSON, HARRY, Urmakare, Gävle	1897	41
PRÆSTO, OLE, Kapten, Halmstad	75	23
RAHM, HJALMAR, Bankkamrer, Borås	1900	20
RAHNE, KARL, Folkskollärare, Trollhättan	1883	35
REYNOLDS, ALDOR, Handlande, Vänersborg	88	31
ROSLIN, HENRY, Handlande, Vänersborg	1906	31
ROSLIND, GUSTAF, Materialförvaltare, Vänersborg	07	41
RYRBERG, KARL AUGUST, Överste, Stockholm, <i>ständig medlem</i>	1874	19
RÖTTLE, HJALMAR C:SON, Direktör, Tranås, <i>ständig medlem</i>	77	30
SAHLIN, ANDERS, Bokbindaremästare, Vänersborg	81	36
SAHLIN, ERIK, Notarie, Trollhättan	1909	34
SAHLIN, STEN, Bokbindare, Vänersborg	13	36
SALÉN, AXEL, Ingeniör, Sandviken	1883	24
SANDBERG, AXEL, Målaremästare, Vänersborg	86	30
SANDBERG, NILS, Fil. mag., Vänersborg	1911	34
SANDBERG, WILHELM, f. d. Brevbärare, Vänersborg	1881	18
*af SANDEBERG, FREDRIK, Kammarherre, Moholm	84	07
*af SANDEBERG, WILLIAM, Major, Göteborg	74	06
SCHMIDT, OTTO, Sotaremästare, Lidköping	64	19
SCHRÖDER, KARL GUSTAF, Provinsialläkare, Tanumshede	97	28

SELLSTRÖM, IVAR, Hotellägare, Lödöse	1872	1928
SJÖSTAD, RAGNAR, Elektrotekniker, Vänersborg	96	30
SJÖSTRÖM, GUSTAF, Bokhandelsmedhjälpare, Vänersborg..	1900	30
SKÄRBERG, OSKAR, Kontorist, Trollhättan	1896	24
STENSTRÖM, LARS, Landskanslist, Vänersborg	1905	30
*STERNER, BRUNO, Frisörmästare, Vänersborg. <i>Ersättare i</i> <i>Gillet's styrelse</i>	1887	08
STERNER, NILS OLOF, Studerande, Vänersborg	1922	41
*STIBERG, ROBERT, Direktör, Göteborg †	1867	06
SUNDELIUS, GOTTFRID, Handlande, Vänersborg	90	19
SUNDELIUS, KJELL, Stadsvaktmästare, Vänersborg	1908	30
SUNDELIUS, OSKAR, Poliskonstapel, Vänersborg	01	30
SWEDBERG, CARL AUGUST, Direktör, Göteborg	1873	19
*SVENSSON, AXEL, Järnhandlare, Vänersborg	83	15
SVENSSON, GÖSTA, Snickaremästare, Vänersborg	1909	36
SVENSSON, KNUT, Bruktjänsteman, Vargön	1889	26
SVENSSON, KNUT, Stadsförmän, Vänersborg	96	36
SVENSSON, LARS, Dövstummlärare, Vänersborg	1910	36
*SVENSSON, WERNER, Bankrevisor, Vänersborg	1887	07
SVÄRD, GUSTAF, Förmän, Malmö	95	37
SVÄRD, TAGE, Handelsbiträde, Göteborg	1910	35
von SYDOW, DANIEL, Kapten, Visby	09	30
von SYDOW, FREDRIK, Advokat, Göteborg	1896	20
von SYDOW, GERHARD, Landsfogde, Göteborg	99	26
TAUBE, FREDRIK, Greve, Kapten, Stockholm	1909	33
*THERNQUIST, ANTON, Handelsträdgårdsmästare, Väners- borg. <i>Bisittare i Gillets styrelse</i>	1874	08
THERNQUIST, OLE, Trädgårdsförmän, Vänersborg	1911	30
THERNQUIST, TUVE, Textilingeniör, Borås	1899	19
THIMGREN, HUGO, Apotekare, Vänersborg	1901	28
THOMSON, YNGVE, Banktjänsteman, Vänersborg	1898	28
TIBBLIN, HUGO, Konditor, Vänersborg	97	34
TORSTENSSON, AXEL, Musikstyckjunkare, Göteborg	75	20
TULLBERG, INGE, Tjänsteman, Stockholm, <i>ständig medlem</i> ..	1905	18
TUNQVIST, TORSTEN, Gymnastikdirektör, Karlstad	07	29
TÖSSBERG, ERIK, Slöjdlärare, Vänersborg	1880	29
WAHLQVIST, ÅKE, Kriminalkonstapel, Vänersborg	1904	41
*WALLIN, GUNNAR, Ingeniör, Ängelholm, <i>ständig medlem</i> ..	1899	08
WALLIN, JONAS, f. d. Rådman, Vänersborg	58	37
*WALLSTRÖM, ERNST, Posttjänsteman, Göteborg	92	16
WELANDER, GUSTAF, Banktjänsteman, Vänersborg	91	26
*WENNERGREN, ANDERS, Boktryckare, Vänersborg	75	08
WERNER, ERIK, Boktryckare, Vänersborg	81	34
WERNER, OLOF, Filialföreståndare, Grästorp	1909	32

WEST, JOHN, Läroverksadjunkt, Göteborg	1892	1930
WESTERBERG, BERNHARD, Verkmästare, Vänersborg	1879	37
WESTERLUND, KARL-ERIK, Redaktör, Stockholm	1910	40
WESTERLUND, SVEN, Landskontorist, Vänersborg	12	38
WESTHALL, BO, Rådman, Vänersborg	05	34
WESTHALL, CURT, Länsbokhållare, Vänersborg	08	36
WETTERLUNDH, SUNE, Länsnotarie, Vänersborg	04	28
*WIBOM, TOR, Kapten, Stockholm	1885	06
VICTORIN, OLOF, Kontrollör, Vänersborg	1908	35
WIJKSTRÖM, ERNST, Kontorsskrivare, Karlsborg	1889	37
WIKSTRÖM, FOLKE, Dövstumlärare, Vänersborg	89	26
WIKSTRÖM, HELGE, Kapten, Jönköping	94	28
WILHELMSSON, CARL, Gasverksarbetare, Vänersborg	89	35
WOLGAST, KURT, Kamrer, Hälsingborg	93	19
ÅKERSTRÖM, GUNNAR, Boktryckare, Skövde	92	26
ÅSTRÖM, FJALAR, Ombudsman, Vänersborg	93	33

* = innehavare av gillet 25-årstecken.

Antal medlemmar: 299.

Tillkomna under år 1942:

ANDERSSON, OSCAR, Förman, Vänersborg	1892
CARLSSON, BENGT, Landskanslist, Vänersborg	1912
ENGLUND, GUNNAR, Tjänsteman, Stocksund	13
GUSTAFSSON, PER ARNE, Styrman, Vänersborg	18
HASSELBERG, GÖSTA, Fil. lic., Vänersborg	09
JOHANSSON, HILMER, Bryggeriarbetare, Vänersborg	1891
KLINGBERG, EMIL, Reparatör, Vänersborg	77
MAGNUSSON, MAGNUS, Kapten, Stockholm	92
OLSSON, EINAR, Kassör, Vänersborg	1900
STIGSJÖ, AXEL, Kontorschef, Göteborg	1892
SVENSSON, GUSTAF ADOLF, Handlande, Trollhättan	81
SVENSSON, GÖSTA, Ingeniör, Vänersborg	1912
THUNBERG, HJALMAR, Skofabriksarbetare, Vänersborg ..	06
ÅSTRÖM, HELGE, Polisöverkonstapel, Vänersborg	02

Styrelsen är tacksam för uppgift å personer, som böra kallas till medlemmar av gillet. Dylåka uppgifter samt meddelanden om adressförändringar torde benäget insändas till gillet kassafogde.

VÄNERSBORGS SÖNERS GILLE 1942

Styrelse.

HALLBERG, BERTEL, Borgmästare, Förste älderman 1942.

JANSON, ISIDOR, Kassör, Andre älderman och kassafogde 1936 (1919).

THERNQUIST, ANTON, Handelsträdgårdsmästare, Bisittare 1925.

NORDÉN, ELOV, Stadskamrerare, Gilleskrivare 1929.

HJORTH, GUNNAR, Länsbokhållare, Gillevärd 1936 (1933).

FOCK, BROR, Sparbankskassör, Bisittare 1936.

STERNER, BRUNO, Frisörmästare, Bisittare 1942.

HALLBERG, KURT, Drätselkontorist, Ersättare 1936.

ANDERSON, PRIMUS, Bankkassör, Ersättare 1942.

Beredningsnämnd.

ANDERSON, PRIMUS, Bankkassör.

HALLBERG, KURT, Drätselkontorist.

HJORTH, GUNNAR, Länsbokhållare.

MILLING, THORSTEN B., Landskontorist.

NORDÉN, ELOV, Stadskamrerare

PETERSON, HARRY, Handelsföreståndare.

WIKSTRÖM, FOLKE, Dövstumlärare.

Årsskriftsnämnd.

HALLBERG, BERTEL, Borgmästare.

HALLBERG, KURT, Drätselkontorist.

HJORTH, GUNNAR, Länsbokhållare.

NORDÉN, ELOV, Stadskamrerare.

WIKSTRÖM, FOLKE, Dövstumlärare.

Arkivarie.

HALLBERG, KURT, Drätselkontorist.

Räkenskapsgranskare.

CARLSSON, CARL ERIK, Boktryckare.

GULZ, THORSTEN, Avdelningschef.

KARLSON, VALTER, Handlande, Ersättare.

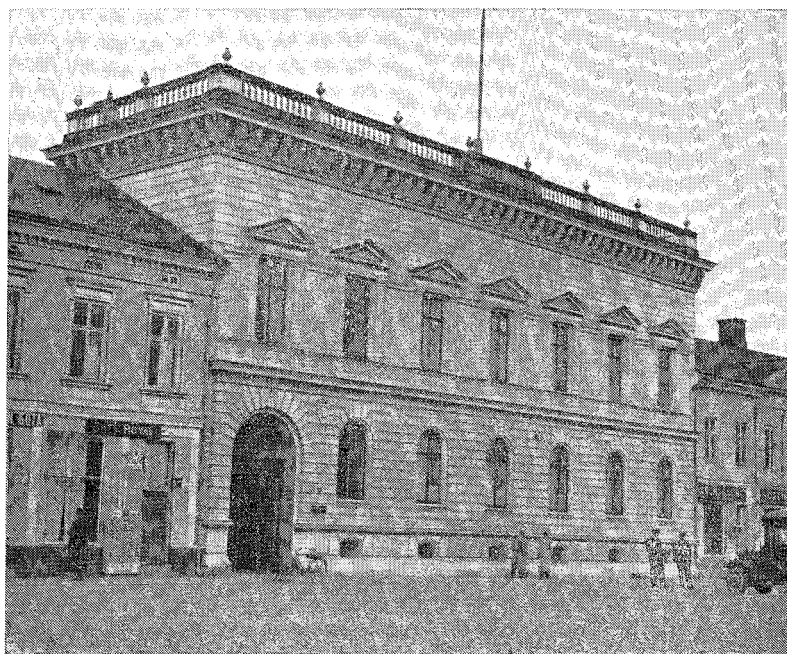
Maskinhallen.

AKTIEBOLAGET
A. F. CARLSSONS SKOFABRIK
VÄNERSBORG

FABRIKEN GRUNDLAGD

== Å R 1860 ==

Produktion pr dag 2.200 par

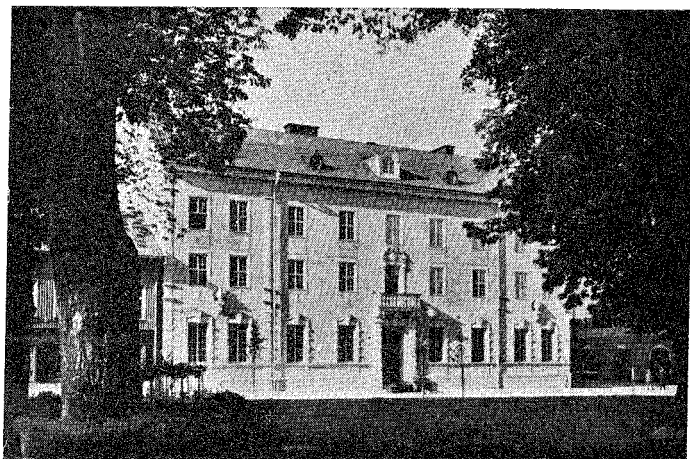
SPARBANKEN I VÄNERSBORG

GRUNDAD ÅR 1822

===== En av =====
landets äldsta sparbanker

Insatta medel omkring Kr. 18.000.000:—

Reserverade medel omkring „ 1.250.000:—

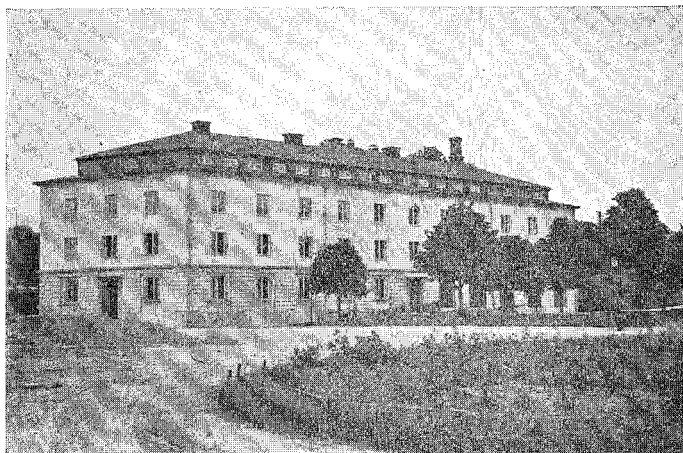

Utför alla slags bankaffärer

Bankens notariatavdelning mottager till
vård och förvaltning under bankens
garanti allehanda värdehandlingar.

Fondaffärer förmedlas.

Kassafack uthyras.

KIRUDDS AKTIEBOLAG

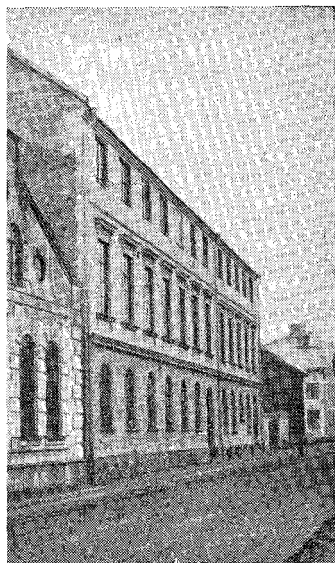
VÄNERSBORG

— ETABL. 1917 —

TILLVERKAR

Damkappor - Dräkter

Sportkläder - Badkappor

AKTIEBOLAGET
BYXFABRIKEN
KIRUDD

VÄNERSBORG -- ETABL. 1926

Specialfabrik
för byxor

